

Helsingin kaupunginmuseo

Helsingfors stadsmuseum | Helsinki City Museum

museo
HELSINGIN
KAUPUNGIN

Sisältö

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO – KESKI-UUDENMAAN MAAKUNTAMUSEO	2
Toiminta-ajatus, visio ja arvot	2
Helsingin kaupunginmuseon toimipisteet, johtajat, johtokunnan puheenjohtajat	2
Organisaatiokaavio	3
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO 2011	4
Museonjohtajan vuosikatsaus	4
Tuottavuus, tehokkuus ja taloudellisuus	8
Näyttelykävijät ja asiakkaat	8
Asiakastytytyväisyys	8
Viestintä ja markkinointi	8
KOKOELMAT	10
Kokoelmanhallintajärjestelmä ja kokoelmien luetteloitietokantoihin	10
Esinekokoelmien kartuttaminen	11
Valokuvakokoelmien kartuttaminen ja dokumentointivalokuvaus	13
Taidekokoelman kartuttaminen	14
Arkistokokoelman kartuttaminen	14
Kirjasto	14
Kokoelmien hoito ja konservointi	14
Kuvalaitos	16
NÄYTTELYTOIMINTA	17
Näyttelyt	17
Näyttelykävijät	18
YLEISÖPALVELUT	19
Museoiden aukioloajat	19
Museo oppimisympäristönä	19
Elokuvat	22
Museokauppa	22
Kuvakokoelmapalvelut	22
JULKAISUTOIMINTA	23
Painetut julkaisut	23
Verkkotuotanto	23
KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMINEN JA RAKENNUSSUOJELU	24
Helsinki	24
Maakunta	26
ALUEELLINEN MUSEOTYÖ	26
TUTKIMUS, INVENTOINNIT JA SELVITYKSET	27
Arkeologia	27
Rakennuskulttuurin tutkimus	28
Nykydokumentointi	28
KANSAINVÄLINEN TOIMINTA	29
HENKILÖSTÖ	30
Työhyvinvointi ja palkitseminen	31
Kehittäminen ja koulutus	31
YMPÄRISTÖTAVOITTEET	32
TOIMITILAT	32
TALOUS	33
KAUPUNGINMUSEON JOHTOKUNTA	34
LAHJOITTAJAT	35
HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON YSTÄVÄT RY	35

Helsingin kaupunginmuseo – Keski-Uudenmaan maakuntamuseo

TOIMINTA-AJATUS, VISIO JA ARVOT

Toiminta-ajatus

Helsingin kaupunginmuseo tallentaa ja vaalii Helsingin kaupungin alueen henkistä ja aineellista perintöä sekä rakennettua kulttuuriympäristöä. Kaupunginmuseossa kävijä kohtaa kaupungin historian valot ja varjot ja voi ammentaa juuriinsa sekä kulttuuritaustaansa liittyvää tietoa ja elämyksiä hyvinvointinsa lisäämiseksi.

Keski-Uudenmaan maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseo tukee paikallismuseoiden työtä ja toimii kulttuuriympäristön asiantuntijana alueellaan.

Visio 2013

Helsingin kaupunginmuseo on ihmisten kanssa elävä ja kehittyvä koko kaupungin museo.

Kaupunginmuseon arvot

merkitsevät, että kaupunginmuseo

- **vaalii kulttuuriperintöä** – on Helsingin historian tietopankki
 - **on asiakaslähtöinen** – tekee asiakkailleen Helsingin historiaa tunnetuksi ottaen huomioon asiakkaiden tarpeet ja toiveet
 - **on oikeudenmukainen** – kohtelee asiakkaitaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti, arvostaa heitä ja on yhteistyökykyinen
 - **on taloudellinen** – käyttää museon aineellisia ja henkisiä resursseja järkevästi ja suunnitelmallisesti parhaan tuloksen saavuttamiseksi
 - **on asiantuntija** – kouluttaa ja kehittää henkilöstöään monipuolisesti ja tasapuolisesti
- ja että kaupunginmuseon henkilöstö
- sitoutuu noudattamaan museotalouden kansainvälisiä eettisiä sääntöjä
 - sitoutuu ja motivoituu työhönsä
 - on valmis uudistumaan ja uudistamaan
 - toimii vastuuntuntoisesti
 - arvostaa työtovereitaan ja omaa työpaikkaansa
 - hyväksyy erilaisuuden henkilöstössä.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEON TOIMIPISTEET, JOHTAJAT, JOHTOKUNNAN PUHEENJOHTAJAT

Helsingin kaupunki perusti 1906 muinaismuistolautakunnan, jonka tehtävänä oli valokuvaamalla ja aitoja dokumentteja keräämällä taidehistoriaa kasvun johdosta muuttuvaa ja lopullisesti katoavaa Helsinkiä.

Helsingin kaupunginmuseo perustettiin 13.6.1911 jatkamaan kunnallisen muinaismuistolautakunnan tehtävää. Kaupunginmuseon kokoelmien perustaksi tulivat raatihuoneen kunnallishistorialliset esineet, kenraali Otto Furuherjelmän 1880-luvulla kaupungin ”tulevalle museolle” testamenttaama taidekokoelma sekä muinaismuistolautakunnan runsaan tuhannen kuvan kokoelma. Keski-Uudenmaan maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseo on toiminut vuodesta 1981.

- Ensimmäinen näyttely avattiin 15.12.1912 Hakasalmen huvilassa.
- Tuomarinkylän museo avattiin 8.4.1962 Tuomarinkylän kartanon päärakennuksessa.
- Kuva-arkisto siirtyi Hakasalmen huvilasta vuonna 1974 Fabianinkatu 9–11:een.

- Kaupunginmuseon hallinto, esineiden vastaanotto, konservointi ja tutkimus siirtyivät 1978 Dagmarinkatu 6:een.
- Ruiskumestarin talo Kristianinkatu 12:ssa avattiin 10.9.1980.
- Työväenasuntomuseo Kirstinkuja 4:ssä avattiin 12.6.1989.
- Kuva-arkisto siirtyi Fabianinkatu 9–11:stä Dagmarinkatu 6:een 1991.
- Lastenmuseo avattiin Tuomarinkylän kartanon sivurakennuksessa 7.11.1992 ja suljettiin 15.1.2011 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
- Raitioliikennemuseo Töölönkatu 51 A:ssa avattiin 21.10.1993.
- Kaupunginmuseon hallinto, kuva-arkisto, esineiden vastaanotto, konservointi ja tutkimus siirtyivät 1994 Sofiankatu 4:ään.
- Sederholmin talo Aleksanterinkatu 16–18:ssa avattiin 23.5.1995.
- Aika-näyttely ja Museokauppa avattiin 13.3.1996 Sofiankatu 4:ssä.
- Katumuseo avattiin 18.12.1998 Sofiankadulla ja lopetettiin v. 2011 alussa.
- Koulumuseo avattiin 8.4.2000 Kalevankatu 39–43:ssa ja suljettiin 31.12.2010 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.
- Voimalamuseo avattiin 10.5.2000 Vanhassakaupungissa ja suljettiin 31.8.2010 osana kaupungin palveluverkkokarsintaa.

Helsingin kaupunginmuseon johtajat

Direktörerna för Helsingfors stadsmuseum

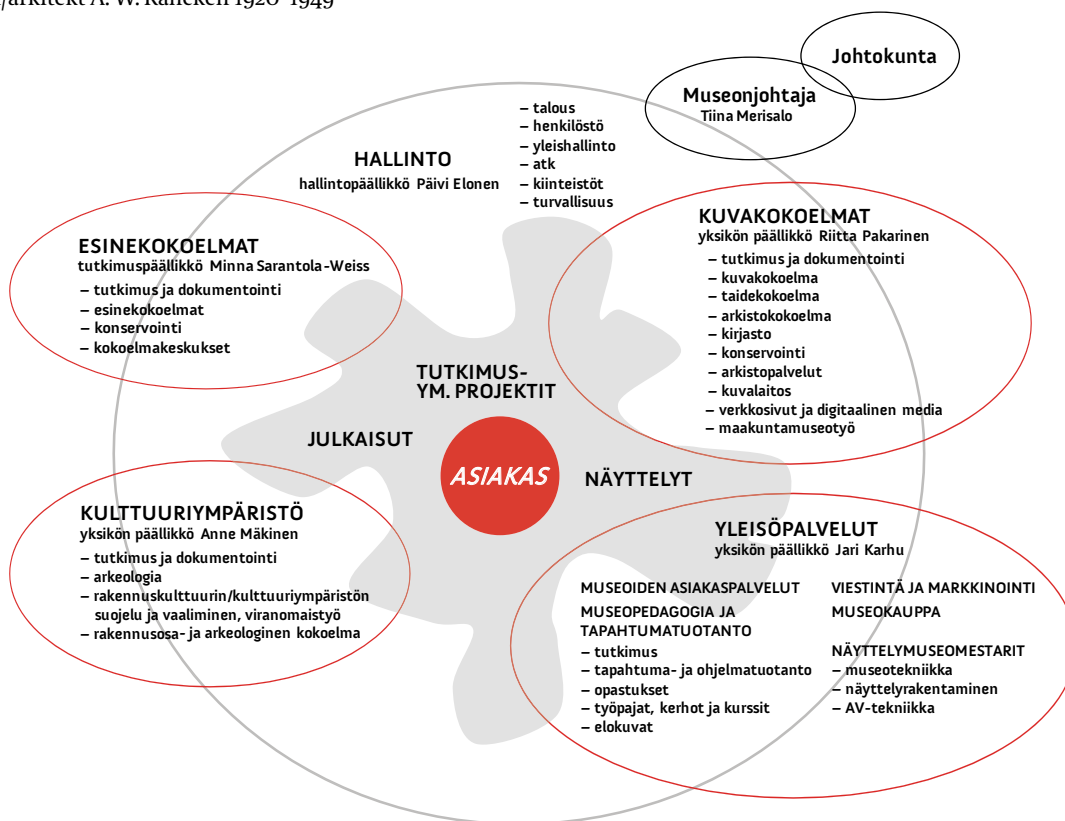
- muinaismuistolautakunnan sihteeri, tohtori / sekreteraren för fornminnesnämnden, doktor K. K. Meinander 1911
- arkkitehti/arkitekt Nils Wasastjerna 1912–1919
- arkkitehti/arkitekt A. W. Rancken 1920–1949

- fil. maist. / fil.mag. Helmi Helminen-Nordberg 1949–1971
- fil. maist. / fil.mag. Jarno Peltonen 1971–1979
- fil. lis. / fil.lic. Marja-Liisa Rönkkö (ent. Lampinen) 1979–1991
- fil. maist. / fil.mag. Leena Arkio-Laine 1991–2003
- fil. maist. / fil.mag. Tiina Merisalo 2003–

Museolautakunnan ja kaupunginmuseon johtokunnan puheenjohtajat

Ordförandena i museinämnden och direktionen för stadsmuseet

- Valtionarkiston johtaja / direktör för Riksarkivet Reinhold Hausen 1906–1919
- yliarkkitehti/överarkitekt Magnus Schjerfbeck 1920–1925
- fil. tri / fil.dr Julius Ailio 1926–1929
- fil. tri / fil.dr Albert Hämäläinen 1930–1949
- professori/prof. Yrjö Nurmio 1950–1955
- professori/prof. Eino E. Suolahti 1956–1968
- fil. maist. / fil. mag. Anni Voipio 1969–1976
- hum. kand. / kand. hum. Mats Kockberg 1977–1980
- lehtori/lektor Laura Collan 1981–1988
- ylitarastaja/överinspektör Maunu Harmo 1989–1992
- lehtori/lektor Laura Collan 1993–1996
- erikoissuunnittelija/specialprojektör Tuula Kanerva 1997–2000
- toimitusjohtaja / verkställande direktör Irina Krohn 2001–2008
- fil. kand. / kand. fil, historian tutkija Simo Laaksovirta 2009–

ORGANISAATIO / TOIMINTAYKSIKÖT 2011

Helsingin kaupunginmuseo 2011

MUSEONJOHTAJAN VUOSIKATSAUS

Kaupunginmuseo täytti 100 vuotta

Juhlavuoden mittaan järjestettiin monia tapahtumia, joista osa vei myös museotyön kulissien taa. Parillesadalle onnekaalle arvonnahan voittajalle avautui keväällä pääsy museon normaalisti suljettuihin kokoelmakeskuksiin, missä perehdyttiin kokoelmatyöhön ja konservointiin.

Toukokuussa järjestettiin Sofiankadulla, Senaatintorilla ja kaupungintalon juhlasalissa kaikille avoin juhla, joka päättyi yhteisiin toritansseihin. Toukokuussa avattiin myös uudenlainen, arkiin sähkökaappeihin kiinnitetty *Kuvapolu*-valokuvanäyttely, joka kuljettaa katsojansa läpi muuttuvan helsinkiläisen katu- maiseman kuudessa kaupunginosassa.

Kaupunginmuseo julkaisi **Christel Rönnsin** kuvittaman kuvakirjan *Melkoinen museoretki* (*Vilket museibesök*), jossa kurkistetaan museon arkeen ja nähdään, miten näyttely syntyy ja miten monenlaista väkeä museossa työskentelee.

Keväällä 2011 lanseerattiin myös museon uusi visuaalinen ilme. Ilme vietiin vuoden aikana kaikkiin museon markkinointi- ja viestintäkanaviin, ja siitä saatiin paljon myönteistä palautetta. Niin ikään omasta messuosastosta kirjajamessuilla saatiin kiitosta.

Kaupunginmuseon näyttelyissä kelpo kävijämäärät

Vuoden alusta museon palveluverkko supistui kolmella museolla, kymmenestä seitsemään museoon. Siitä ja kolmea museota ympäröineistä työmaista huolimatta museovieraita oli lähes 164 000. Kaikkiaan asiakkaita kaupunginmuseossa oli yli 214 000.

Alkuvuoden kohokohtia oli *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyn päätteeksi järjestet-

ty näyttelykuvien hyväntekeväisyshuuto-kauppa. Huutokaupan tuotto, 32 000 euroa, luovutettiin lyhentämättömänä Vailla vakinaista asuntoa ry:lle. Innovatiivisesta ratkaisusta näyttelyvedosten kierrätykseen on sittemmin otettu mallia myös muissa museoissa ja organisaatioissa.

Keväällä avattiin *Naisten huoneet* -yhdistyksen näyttely, jossa esiteltiin naisjärjestöjen satavuotista toimintaa. Kesällä avattu *Merelle*-näyttely juhlisti Helsingin merellistä menneisyyttä ja huvipurjehduksen historiaa. Syksyllä **Mauri Kunnaksen** Koirämäki-hahmoihin perustuva lastennäyttely tutustutti kävijät entisajan töihin, tapoihin ja uskomuksiin.

Kansainvälistä museotoimintaa ja palveluita kaikenikäisille

Museo isännöi kansainvälisen historiallisten ja arkeologisten museoiden komitean (ICMAH) ja kansainvälisen historiallisten museoiden yhdistyksen (IAMH) yhteiskonferenssia, jonka teemana oli vaikea kulttuuriperintö, Difficult Heritage. Osallistujia oli 98 yhteensä 19 maasta.

Vuoden lopulla valmistui neljän museon yhteisprojekti, *Explore Poverty* -verkonäyttely, jossa luodataan köyhyyden ilmenemismuotoja 1800-luvulta nykypäivään Suomessa, Saksassa, Luxemburgissa sekä Yhdysvalloissa.

Vuoden aikana otettiin aktiiviseen käyttöön Muistojen matkalaukku, työkalu ikäihmisten viriketoimintaan. Kiertävä laukku sisältää erilaisia esineitä, joiden parissa voi viettää muistelutuokioita eli ”muistiaisia”.

Satavuotias museo esittää lämpimät kiitoksensa kaikille yhteistyökumppaneille, jotka ovat olleet mukana edistämässä sen moninaisia hankkeita. Ja jälleen kerran kuuluu painavin kiitos hyvästä vuodesta osaavalle, sitoutuneelle ja innostuneelle henkilöstölle.

TIINA MERISALO • museonjohtaja

Museo vietti satavuotistisjuhliaan sunnuntaina 15.5.2011. Ohjelmassa oli muun muassa historiallisia tansseja, lastenkonsertti, entisaikojen pukuloistoa ja vanhojen autojen näyttely.

Helsingin kaupunginmuseo / Sakari Kiuru

Museet firade sitt hundraårsjubileum söndagen den 15 maj 2011. På programmet stod bland annat historiska danser, en barnkonsert, kostymprakt från förr och en utställning med gamla bilar.

The museum celebrated its hundredth anniversary on Sunday 15 May 2011. The programme of the day included historical dances, a children's concert, old-fashioned dresses and an antique car show.

MUSEICHEFENS ÅRSÖVERSIKT

Stadsmuseet fyllde 100 år

Under jubileumsåret ordnades flera evenemang, varav en del öppnade dörarna till museiarbetet bakom kulisserna. Tvåhundra lyckosamma utlottade vinnare fick på våren tillträde till de normalt stängda samlingscentren, där man satte sig in i samlingsarbete och konservering.

På Sofiegatan, Senatstorget och i Stadshusets festsal ordnades i maj en fest som var öppen för allmänheten. Festen avslutades med en gemensam danstillställning på torget. I maj ordnades även en ny slags fotoutställning, *Bildstigar*. Utställningen är monterad på vardagliga kabelskåp, och den tar åskådaren genom en föränderlig gatumiljö i sex olika stadsdelar i Helsingfors.

Stadsmuseet publicerade en bilderbok illustrerad av **Christel Rönns**, *Vilket museibesök (Melkoinen museoretki)*. I boken betraktas museets vardag, hur utställningarna föds och hur många olika slags människor som arbetar på museet.

På våren 2011 lanserades även museets nya visuella linje. Den visuella linjen introducerades under förra året i museets alla marknadsförings- och kommunikationskanaler, och linjen fick mycket positiv respons. Även museets egen mässavdelning på bokmässan fick beröm.

Präktiga besökarmängder på Stadsmuseets utställningar

Museets tjänstenätverk reducerades med tre museer från årets början, från tio till sju museer. Oavsett detta och byggplatserna som omringade tre museer, uppgick antalet museibesökare till nästan 164 000. Stadsmuseet besöktes sammanlagt av mera än 214 000 kunder.

En av höjdpunkterna i början av året var välgörenhetsauktionen för utställningsfoton, som ordnades som avslutning på utställningen *Asfalt och solrosor*. Intäkterna från auktionen, 32 000 euro, donerades oavkortade till de bostads-

lösas förening Vailla vakinaista asuntoa ry. Även andra museer och organisationer har sedermera tagit modell av den innovativa lösningen att återanvända utställningens fotoavdrag.

På våren öppnades samarbetsutställningen *Kvinnorum*, som presenterade kvinnoorganisationernas hundraåriga verksamhet. Den på våren invigda utställningen *Till havs* firade Helsingfors maritima förflutna och nöjesseglingens historia. På hösten bekantgjorde **Mauri Kunnas** barnutställning, som baserar sig på Jyckeborgsfigurer, besökarna med forna tiders arbeten, vanor och föreställningar.

Internationell museiverksamhet och tjänster för besökare i alla åldrar

Museet stod värd för internationella kommittén för historiska och arkeologiska museers (ICMAH) och föreningen för internationella historiska museers (IAMH) gemensamma konferens, vars tema var det svåra kulturarvet, Difficult Heritage. Konferensens 98 deltagare kom från 19 länder.

I slutet av året blev ett samprojekt mellan fyra museer färdigt, nätutställningen *Explore Poverty*, där man djuplod fattigdomens uttrycksformer från 1800-talet till nutiden i Finland, Tyskland, Luxemburg samt Förenta Staterna.

Under året tog man i bruk Minnenas kappsäck, ett verktyg för verksamheten som strävar att erbjuda stimulans till äldre människor. Den ambulerande kappsäcken innehåller olika föremål, med vilka man kan tillbringa minnesstunder, eller göra "minnesresor".

Det hundraåriga museet framför ett varmt tack till alla samarbetspartner, som har bidragit till främjandet av dess mångahanda projekt. Och än en gång går det största berömmet för ett gott år till den kunniga, lojala och entusiastiska personalen.

TIINA MERISALO • museidirektör

Satavuotistapahtuma huipentui toritansseihin, joita tahditti tanssiorkesteri Sininen huvimaja.

Hundraårsevenemanget kulminerade med dans på torget med dansorkesteren Sininen huvimaja.

The event culminated in a ball held on Senate Square along the tunes of dance orchestra Sininen huvimaja.

Helsingin kaupunginmuseo / Sakari Kiuru

THE MUSEUM DIRECTOR'S ANNUAL REVIEW

Helsinki City Museum celebrated its 100th anniversary

Many events were held throughout the year, some of which also took a look behind the scenes of museum work. At spring, two hundred lucky winners of a draw had the opportunity to visit the usually closed collection centres of the museum where they had the chance to find out about collection and conservation work.

In May, we organised a celebration at Sofiankatu, the Senate Square and the Banquet Hall of the City Hall. The festivities, open for all, ended with a dance held at the Senate Square. In May we also opened a new kind of photography exhibition, called *Picture Paths*, where the works were attached on electrical cabinets. This exhibition takes its viewers through the changing cityscapes of six different Helsinki districts.

The Helsinki City Museum published a picture book *Melkoinen museoretki* (What a museum visit), illustrated by **Christel Rönns**. The book takes a look inside the everyday life at the museum and explains how exhibitions come to be and what kinds of different professions work at the museum.

In spring 2011, the new visual look of the museum was launched. During the year, the new visuals were posted to all of the museum's marketing and communication channels and they received a lot of positive feedback. Our individual stand at the Helsinki Book Fair was also praised.

City Museum enjoyed great visitor numbers

In the beginning of last year, the service network of the museum was reduced by three museums, from ten to seven museums. Despite this reduction and the construction sites around three of our museums, we had close to 164,000 museum visitors last year. The total number of clients at the City Museum exceeded 214,000.

The highlight of the beginning of 2011 was the charity auction of exhibition pho-

tographs held at the end of the *Asphalt and Sunflowers* exhibition. The proceeds of the auction, 32,000 euros, were given in full to an organisation for the homeless, *Vailla vakinaista asuntoa ry*. This innovative way of recycling exhibition prints has since been imitated in other museums and organisations.

In the summer, we opened the *Women's rooms* co-operation exhibition that showcased the 100 years of operation in different women's organisations. The *Out to Sea* exhibition that opened in the summer celebrated the nautical past of Helsinki and highlighted the history of yachting. In the autumn, a children's exhibition based on the Doghill characters by **Mauri Kunnas** familiarised its visitors with the work, habits and beliefs of the times past.

International museum activities and services to clients of all ages

The museum hosted a joint conference of the International Committee for Museums and Collections of Archaeology and History (ICMAH) and the International Association of Museums of History (IAMH). The theme of the conference was Difficult Heritage. A total of 98 participants from 19 different countries took part in the conference.

Towards the end of 2011, *Explore Poverty* online exhibition was completed. The exhibition was a joint effort of four museums and explored forms of poverty from the 19th century to the modern day in Finland, Germany, Luxemburg and the United States.

During 2011, *Suitcase Memories*, a tool for activating the elderly, was taken to use. The suitcase contains objects that can be used to bring back memories.

The 100-year-old City Museum extends warm thanks to all partners who have been involved in furthering its many projects. And once again, the biggest thanks for another successful year are due to our capable, committed and inspired staff.

TIINA MERISALO • Museum Director

TUOTTAVUUS, TEHOKKUUS JA TALOUDELLISUUS

Kaupunginmuseon käyttötalouden menojen loppusumma oli 7 331 000 €. Ylitysoikeutta saimme 150 396 €. Summa vastasi muun muassa saatuja harkinnanvaraisia valtionavustuksia ja ulkopuolista rahoitusta etupäässä opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Se kattoi kansainvälisen verkkonäyttelyn kuluja, joita korvaavat osaksi ulkomaiset yhteistyömuseot. Määrärahoista säästy 218 €. Palvelujen ostoista säästy 8 %, ja vastaavasti aineiden ja tarvikkeiden osuus ylittyi 12 %. Palveluiden ja aineiden ostoon varatut määrärahat verrattuna toteumaan vaihtelevat vuosittain paljonkin riippuen muun muassa siitä, mikä osuus näyttelyrakentamisesta on ollut omaa työtä tarvikkeineen ja mikä ostopalvelua.

Tuloja kertyi kaikkiaan 517 101 €. Tavoite ylittyi 169 101 eurolla (49 %). Tämä johtui pääasiassa ennakoitua suuremmista myyntituotoista ja saaduista avustuksista. Myydyimpiä julkaisuja olivat *Melkoinen museoretki* (1 257 kpl) ja *Foto Signe Brander* (556 kpl). Ilmaisen sisään pääsyn lisäämät kävijämäärät kasvattivat osaltaan myyntituotteista saatavia tuloja.

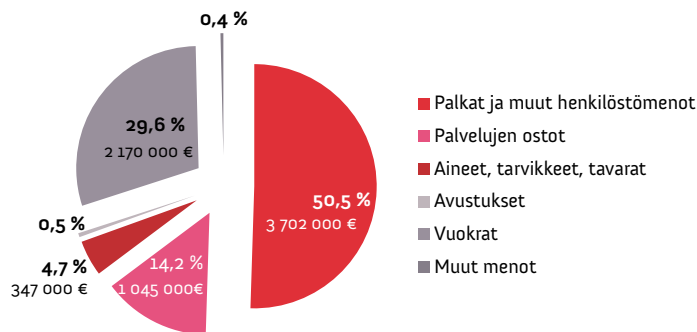
Investointimäärärahoista säästy yksi euro. Hankintoihin varatulla määrärahalla hankittiin atk- ja valokuvauskalustoa sekä täydennettiin kokoelmakeskuksen hyllytysjärjestelmää yhteensä 123 999 eurolla.

Menot asukasta kohden olivat 12,31 € (2010:12,48€). Tuottavuus (2008=100) laski edellisvuoteen verrattuna roimasti (512 → 96). Laskuun vaikuttivat ensisijaisesti ylitysoikeuden myötä tarkkaan käytetyt määrärahat (aiemmin syntynyt menosäästöä), kulttuuriperinnön digitoinnin suoritemäärän lasku sekä ennakoitua jonkin verran pienempi asiakasmäärä.

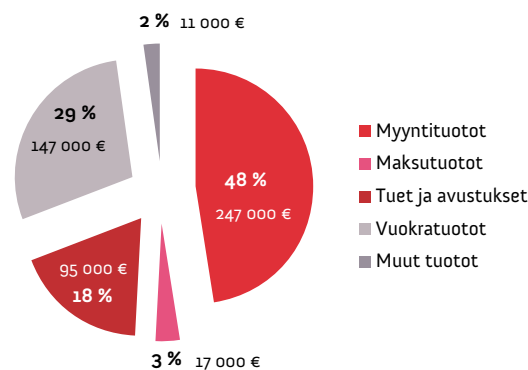
NÄYTTELYKÄVIJÄT JA ASIAKKAAT

Asiakkaita oli kuluneena toimikautena 214 433 (2010: 257 540), joista näyttelykävijöitä oli 163 835 (2010: 204 834). Kaikkien asiakkaiden määrä laski 16,7 % edellisestä vuodesta. Näyttelykävijöiden määrä laski edelliseen vuoteen verrattuna 20 %. Näyttelykävijöiden määrän laskusta noin puolet selittyy museoverkoston supistamisella ja puolet Sofiankadun ja Katariinankadun pitkittyneillä katutöillä sekä Hakasalmen huvilan puistotyömaalla. Museon asiantuntijapalvelua sai 20 150 (2010: 22 792) ulkopuolista asiakasta.

Toimintamenot yht. 7 331 000 €

Toimintatuotot yht. 517 000 €

ASIAKASTYYTYVÄISYYS

Kaupunginmuseo keräsi asiakaspalautetta kaikissa toimipisteissään. Palautetta kerättiin sekä perinteisellä paperilomakkeella että verkkosivujen kautta. Lisäksi toimipisteistä raportoidaan saatu suullinen palaute ja vieraskirjoihin kertynyt palaute.

Sähköisiä asiakaskyselyitä tehtiin kaikissa uusissa näyttelyissä sekä Sofiankatu 4:ssä, Tuomarinkylän kartanomuseossa ja Työväenasuntomuseossa. Kiitetyimmiksi näyttelyiksi nousivat vuonna 2010 Hakasalmen huvilassa avattu *Asfalttia ja auringonkukkia* -valokuvanäyttely sekä Sederholmin talossa lokakuussa 2011 avautunut lapsille suunnattu *Enteitä ja ennustuksia*.

Näyttelyaiheen kiinnostavuus sai keskimääräiseksi arvosanakseen 4,5 ja asiakaspalvelu 4,3 asteikolla 1–5.

VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

Kaupunginmuseo viestii aktiivisesti näyttelyistään, julkaisuistaan, tapahtumistaan ja muusta toiminnastaan. Keskeisiä omia viestintäkanavia ovat kahdesti vuo-

dessä ilmestyvä maksuton *Sofia*-asiakaslehti, museon verkkosivut sekä sähköinen uutiskirje, joka ilmestyi 18 kertaa. Tilaa-jamääriä kasvatettiin aktiivisesti, ja vuoden lopussa *Sofia*-lehdellä oli 9 556 (2010: 7 788) ja uutiskirjeellä 5 450 tilaajaa (2010: 4 187). Lisäksi yli 1 300:a kontaktia on pidetty ajan tasalla yhteisö sivusto Facebookin avulla. Kaupunginmuseon verkkosivuilla tehtiin vuoden aikana yli 1,8 miljoonaa sivulatausta.

Kaupunginmuseo näkyi kertomusvuonna hyvin julkisuudessa. Mediaosuus oli yli 460.

Lehtimainontaa oli muun muassa *Helsingin Sanomien*, *Hufvudstadsbladetin* ja *Voima*-lehden sivuilla. Lehtimainonnan lisäksi näyttelyitä mainostettiin raitiovaunuissa, busseissa ja metrossa.

Lokakuussa osallistuimme Helsingin kirjamesuille ensimmäistä kertaa omalla osastollamme, joka sai siellä vierailleita paljon kiitosta. Museo näkyi aktiivisesti myös monissa muissa tapahtumissa.

Matkailijoita lähestyttiin erityisesti heille kohdennetulla englanninkielisellä esitteellä, jota jaettiin pääkaupunkiseu-

dun hotelleihin, kahviloihin ja muihin yleisökohteisiin sekä katujakeluna historiallisissa roolipuvuissa. Esitteitä ja muuta markkinointimateriaalia jaettiin lisäksi monissa museon omissa ja muiden järjestämissä tapahtumissa.

Tapahtumissa, verkkosivuilla ja Facebookissa järjestettiin kilpailuja ja aktiivointeja, esimerkkinä Kuvapolut-valokuvakisa, jossa osallistujat tallensivat muuttuvaa kaupunkikuvaa omalla tyylillään.

Keväällä 2011 lanseerattiin museon uusi, mainostoimisto Familyn graafisen suunnittelijan Niina Yli-Karjalan suunnittelema visuaalinen ilme. Ilmeeseen kuuluu uusi logo, fontit sekä ilmettä yhdistävä mosaiikkikuvio. Uusi ilme vietiin vuoden aikana kaikkiin museon markkinointi- ja viestintäkanaviin.

Museo osallistui Helsingin kirjamesuille ensimmäistä kertaa omalla osastollaan, jolla näkyi komeasti museon uusi punasävyinen ilme mosaiikkineen. Osastolla perehdyttiin muun muassa rokokooajan pukeutumisen saloihin.

Museet hade för första gången en egen avdelning på Helsingfors bokmässa. Avdelningen gav bra synlighet för museets nya visuella identitet. På avdelningen kunde man bland annat sätta sig in i hemligheterna bakom modet under rokokon.

The museum took part in Helsinki Book Fair for the first time with its own stand that exhibited the new visual identity of the museum. As part of the fair programme, the secrets of Rococo underwear were revealed.

Helsingin kaupunginmuseo /
Reeta Holma ja Tove Vesterbacka

Kokoelmat

Kokoelmatyön painopiste oli Helsingin World Design Capital -vuoden 2012 näyttelyihin valmistautumisessa. Sen rinnalla pyrittiin kokoelmanhallinnan laajentamiseen sekä kokoelmalogistiikan kehittämiseen. Kokoelmia on inventoitu ja luetteloitu tietokantaan systemaattisesti. Ennaltaehkäisevän konservoinnin toimenpiteet, kuntokartoitukset sekä tarvittaessa konservointi ovat merkittävä osa kokoelmanhallinnan tason nostamista. Tietokantahanke MASI on suuri kaikkia kokoelman osia yhdistävä hanke. Kaupunginmuseon juhluvuoden kunniaksi järjestetyt kokoelmakeskustelut toivat kokoelmille myönteistä julkisuutta.

KOKOELMAN-HALLINTAJÄRJESTELMÄ JA KOKOELMIEN LUETTELOINTI TIETOKANTOIHIN

Museon käytössä olevan MediaKsi-kokoelmienhallintajärjestelmän toimivuutta on kehitetty helpottamaan ja nopeuttamaan inventointi- ja luettelointityötä. Erityistä huomiota on kiinnitetty raporttien käytettävyyteen ja digitaalisten kuvatiedostojen metatietojen tallentamiseen eri tietokannoissa. Vuoden lopulla valmistui näyttelyrakenteiden ja -rekvisiitan hallintaan suunniteltu tietokanta.

Kokoelma- ja rakennuskulttuuritietokantojen julkisessa verkossa toimivan asiakassovelluksen suunnittelu jatkui. Tavoitteena on saada kokoelmiin liittyvä tietokanta-aineisto paremmin niin Helsingin historiasta kiinnostuneen suuren yleisön kuin menneisyyden kulttuuriperintöä tutkivien asiantuntijoiden saataville. Tavoitteena on toteuttaa pilottiprojekti vuoteen 2013 mennessä.

Esinekokoelmien KAMU-tietokantaan tallennettiin vuoden aikana ennen kaikkea inventoituja ja näyttelyihin tulevia, mutta myös jonkin verran uutta kartuntaa olevia esineitä, kaikkiaan 1 802 tallennetta. Esinietietokannan tallenteiden yhteismäärä oli vuoden lopussa 61 262.

Valokuvakokoelmissa jatkettiin digitointistrategian mukaista valokuvien digitointia ja luettelointia. Väinö Kanniston kokoelman luettelointi saatettiin loppuun. Kuva-arkiston asiakkailla on nyt mahdollisuus selata tietokannasta 5 400:ää valokuvaajan otosta 1940–1950-luvun Helsingistä. Vuoden keskeisiin projekteihin kuului valokuvakokoelman vanhimpien ns. uniikkikuvien digitointi. 68 dagerro-, ambro- pano- ja ferrotyyppejä sekä suolapaperivedosta jäljennöskuvattiin digitaalisesti ja luettelointiin. Sekä vuoden aikana saatuja uusia että aiempien vuosien kuvaeriä tallennettiin tietokantaan. Painopisteenä olivat museon näyttelyiden aihepiirit: purjehdusseura Nyländska Jaktklubbenin historialliset kuvat, elokuvateattereiden ja elokuvien maailma sekä 1950-luvun värikuvat.

Arvokkaiden lasinegatiivien ja vanhimpien valokuvavedosten digitointi ja luettelointi eteni mallikkaasti. Vuorossa olivat muun muassa A. E. Rosenbröjerin ja Axel Lindahlin Helsinki-näkömät 1880–1890-luvulta. Kaiken kaikkiaan valokuvatietokantoihin luettelointiin 6 215 valokuvaa. Vuoden lopussa kuvia oli tietokannassa yhteensä 50 938.

Taidekokoelman Teos-tietokantaan luettelointiin kaikki uudet lahjoitukset ja ostot. Paperipohjaisista teoksista luettelointiin suomalaisen taidehistorian merkiteoksiin kuuluva, *La Finlande Pittoresque 118 vues Des places les plus remarquables en Finland*, joka on painettu vuonna 1853. Teos tunnetaan paremmin nimillä *Finland framstäldt i teckningar* ja *Suomi kuvissa*. Lähes ainutlaatuinen väripainos on Sakari Topeliuksen tuotantoa ja sen kuvittivat aikansa parhaat taiteilijat. Taidekokoelmaan aikaisempina vuosina liitettyjen mitalien ja reliefien luettelointi saatiin valmiiksi. Mitalit siirrettiin kokoelmakeskuksen holviin pitkäaikaissäilytykseen pakattuina. Kaikkiaan 330 taideteosta tallennettiin TEOS-tietokantaan, jossa vuoden päättyessä oli 5 282 teosta.

Museon häihin liittyvä esineistö täydentyi kihlajaispuvulla vuodelta 1961.

Museets föremålssamling med anknytning till bröllop kompletterades med en förlovningsdräkt från år 1961.

The museum's collection of wedding-related items was supplemented with an engagement party dress from 1961.

Helsingin kaupunginmuseo

Digitoitujen kuvien joukossa oli A. E. Rosenbröjerin kuva elokuisessa myrskyssä vuonna 1890 sortuneista Johanneksen kirkon rakennustelineistä.

Helsingin kaupunginmuseo /
A. E. Rosenbröjer

Bland de digitaliserade bilderna var A. E. Rosenbröjers bild av byggställningar vid Johannes kyrka som rasat i en augustistorm år 1890.

A. E. Rosenbröjer's photograph of the St John's Church scaffoldings that collapsed in an August storm in 1890 was among the digitized pictures.

Arkistokokoelmassa vietiin loppuun edellisenä vuonna aloitettu karttakokoelman inventointi, järjestely ja huolto määrälläisen tutkijan projektina. Aineiston konservointi ja digitointi ovat kesken. Tietokannassa on 897 asemakaava-, tontti-, matkailu- ja yleiskarttaa ja merikorttia, joista vanhimmat ovat 1700-luvun alusta. *"Enemmän funkista Reino!"* -näyttelyn suunnittelun aikana arkistokokoelman elokuvateollisuuteen liittyvä aineisto inventoitiin ja vietiin tietokantaan. Kinosto Oy:n museolle lahjoittamat Suomen Filmitteollisuus Oy:n tuottamien elokuvien julisteet valokuvattiin. Kokoelmassa on 646 tallennetta, joista julisteita 327, niistä suomalaisten elokuvien mainoksia 102. Elokuvateatterien pääsylippuja on 242. Arkistokokoelman Kama-tietokantaan on vuoden 2011 aikana viety 1 219 tallennetta. Tietokannassa oli vuoden lopussa kaikkiaan 20 591 tallennetta.

Kulttuuriympäristöyksikössä luetteloi- tiin digitaaliseen muotoon yhteensä 1 436 tallennetta. Lisäksi vietiin kaupunginmu- seon omien kaivausten maalöytöjä Siru- tietokantaan. Arkeologian osalta luetteloi- tuja tallenteita oli 1 128 kappaletta. Raken- nuskulttuuritietokantaan digitalisoitiin muun muassa tiedot inventoiduista Hel- singin 1920- ja 1930-luvun porrashuoneis- ta, yhteensä 191 porrashuonetta. Tietokan- taä päivitettiin myös julkisivuvalokuvin.

ESINEKOKOELMIEN KARTUTTAMINEN

Esinekokoelmat karttuivat kertomusvuon- na 24 hankintaerällä, joista kokoelmasiir- toina kirjattuja hankintaeriä oli viisi. Han- kintaerien yhteismäärä, taide ja arkisto mukaan lukien, oli 55. Ostoja ei tehty.

Yksityisiä lahjoituksia

Lahjoitusten vanhimmat esineet ovat em- piretyylinen sänky ja pöytäkello. Sänky on kuulunut helsinkiläisen kauppiaan Carl Magnus Sunnin tyttäreille, Ulrica Christina Sunnille (1767–1834). Testamenttilahjoi- tuksena saatiin polttokullattu, mahdol- lisesti Ranskassa valmistettu pöytäkello. Tähän lahjoitukseen kuului myös uus- rokokoottyylinen pöytäkynttelikköpari.

Museon häihin liittyvää esineistöä kartutettiin kahdella naisten puvulla. Näistä vanhempi, kihlajaispuku vuodelta 1961, on Kirjokankaan valmistama. Kaup- paneuvos Kerttu Pitkäsen perustama Kir- jokangas ja Salon Lindblad muuttivat sa-

mana vuonna Helsinkiin ”uuteen, aistikkaasti sisustettuun ja tilavaan myymälään Aikatalossa”. Hääpuku vuodelta 1996 on valmistettu Thaimaasta tuodusta silkistä. Pukuun kuuluvan jakun koristeena on tällinnalaista pitsiä sekä silkkikirjailua. Lahjoitukseen kuuluivat asusteet, kihla- ja vihkisormukset, arkistomateriaalia ja valokuvia sekä tarina, jossa kerrotaan hädien valmistelusta ja eri esineisiin liittyvistä muistoista ja tunteista.

Esinekokoelmat pyysi vuonna 2010 osana *Made in Helsinki* -hanketta kaupunkilaisilta EasyBeasy-lastenhaalariin liittyviä muistoja. Keräyksen yhteydessä museolle lahjoitettiin lasten EasyBeasy-ulkoiluhaalari ja tuulikuori. Haalarin suunnitteli helsinkiläinen kotiäiti Marja Mykkänen 1970-luvulla. Varsinkin pääkaupunkiseudun lapset suosivat niitä, koska ne liukuihin hyvin pulkkamäessä. Museon pelikokoelmaa kartutettiin Monopoli-pelillä, jonka lahjoittaja oli saanut syntymäpäivalahjaksi 1950-luvulla. Yhdysvalloissa patentoidun pelin suomalaisessa versiossa katujen nimet ovat Helsingistä.

Testamenttilahjoituksena saatiin maailman suurimman sähkötyökalujen ja -tarvikkeiden valmistajan Black & Deckerin sähköporakone tarvikkeineen 1970-luvulta. Yhtiö toi markkinoille maailman ensimmäisen kannettavan sähköporakoneen 1916 ja nikkareille tarkoitettua porakoneen 1946.

Kokoelmiin liitettiin myös Philips-mikroaaltouuni 1980-luvulta. Lahjoittajan mukaan tarvittiin parempi tapa lämmittää ruokaa, kun perheessä oli puolivuotias ja kolme- ja puolivuotias lapsi.

Esimerkkejä uusiokäytöstä ovat Corn Flakes -muovipusseista virkatut vyö, silmälasikotelo ja keskeneräinen matto. Lahjoittaja sisarineen on valmistanut esineet teini-ikäisenä 1970-luvun puolivälissä.

Muistona kaupunginmuseon lakkautetuista toimipisteistä siirrettiin kokoelmiin Koulumuseon näyttelysuunnittelija J-P Kiljusen suunnittelema kukkologolla varustettu ulkokilpi sekä Lastenmuseon soikea, metallinen ulkokilpi. Myös Hakasalmen huvilassa vuonna 1956 avattuun museon 50-vuotisnäyttelyyn hankitut kuusi metallista kattovalaisinta liitettiin kokoelmiin. Mustat valaisimet kiillotetulla messinkirenkaalla, mallia A330, on suunnitellut Alvar Aalto vuonna 1954. Kokoelmiin siirrettiin myös *Horisontissa Helsinki* -näyttelyssä olleet

Kokoelmiin päätyi myös IBM:n tietokone vuodelta 1986.

Till samlingarna lades även en dator från IBM från år 1986.

An IBM computer from 1986 was also added to the collections.

Helsingin kaupunginmuseo

olutkärry ja neljä tyhjää olutlaatikkoa 2000-luvun alusta sekä IBM:n tietokone vuodelta 1986.

Virastojen ja yhdistysten lahjoituksia

Hallintokeskus lahjoitti kaupunginmuseolle *Horisontissa Helsinki* -näyttelyä varten lainaamansa pienoismallin matkustajalus S/S Aallottaresta. Aallotar oli yksi kolmesta vuonna 1952 valmistuneesta niin sanotusta olympialaivasta, jotka suomalaiset varustamot tilasivat Helsingin olympialaisia varten. Alus rakennettiin vuonna 1952 Tanskassa Helsingörs Skipvaerft och Maskinbryggeri -telakalla. Laiva liikennöi 1952–64 talvisin väliä Helsinki-Tukholma ja muina aikoina väliä Turku-Tukholma ja Maarianhamina-Tukholma. Aallotar myytiin myöhemmin laivayhtiö Borelle, jolloin sen nimeksi tuli Bore II.

Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen aikaisemmin kokoelmiin lahjoittamaa liikennekaupungin esineistöä täydennettiin kahdella lasten polkupyörällä, kahdella polkuautolla sekä Yamaha-merkisellä moottoripyörällä. Liikennekoulutus aloitettiin jo vuonna 1957, ja se on yksi vanhimpia nuorisosiainkeskuksen toimintoja.

Uudenmaan sairaalapesula Oy:n Koskelan-yksikkö lahjoitti Koskelan sairaalapesulan kaksi vanhaa asiakkaiden vaatteen merkkautustunnistetta sekä pesulatyöntekijän työasun. Palmialta saatiin siivoojien vuosina 2004–2010 käyttämät housut ja T-paita.

Svenska Skolhistoriska föreningen lahjoitti koulun juhlissa 1960-luvulla käytetyn piparkakkupuvun hattuineen sekä keijukaispuvun. Puvut olivat aikaisemmin näytteillä kaupunginmuseon Koulumuseossa.

Puhallinorkesteri Apollo ry lahjoitti A. Apostolin torvitehtaan valmistaman kornetin. Alexei Apostol (1866–1927) oli itsenäisen Suomen armeijan ensimmäinen ylikapellimestari. Hän perusti Helsinkiin torvisoitintehtaan, musiikkikaupan ja -kustantamon.

VALOKUVAKOKOELMIEN KARTUTTAMINEN JA DOKUMENTOINTIVALOKUVAUS

Valokuvakokoelmiin liitettiin 35 kuvaa, jotka karttuivat lahjoituksista ja jäljennöskuvauksista. Oman valokuvaustoiminnan ohella nämä kartuttivat kokoelmaa 389 yhteensä valokuvalla. Kulosaaren Kotiseuturahaston Säätiö lahjoitti näkymiä Kulosaaren Huvilakaupungin ajoilta. Valokuvaaja Constantin Grünbergin ja hänen sukunsa vaiheisiin liittyvä valokuvalahjoitus kertoo emigranttiperheen elämästä Pietarissa, Nizzassa ja Pohjois-Haagassa.

Digitaalisesti jäljennöskuvaamalla saatiin kokoelmiin Nyländska Jaktklubbenin valokuvia, joiden aiheena ovat erilaiset purjehdustapahtumat, veneet, henkilöt ja Valkosaaren paviljonki. Samalla keinolla hankittiin kuvia helsinki-läistytön opintiestä 1940–1960-luvulta

Lastenvaatteiden inventointi osoitti, että ulkoiluvaatteita on huomattavan vähän. Valokuvattavana kokoelmiin liitetty helsinkiläisen EasyBeasin valmistama haalari.

Vid inventeringen av barnkläder kom det fram att museet har anmärkningsvärt få ytterkläder. Här fotograferas en overall som lagts till i samlingen och som tillverkats av EasyBeasy från Helsingfors.

An inventory of children's clothing in the museum collections showed a lack of outdoor clothes. The collections were supplemented with an overall by Helsinki-based EasyBeasy. Here, the overall is being photographed.

Helsingin kaupunginmuseo / István Bolgar ja Juho Nurmi

Museon valokuvaajat tallensivat Hernesaassa järjestetyt purjehduksen EM-kisat.

Museets fotografer dokumenterade Europamästerskapet i segling som anordnades vid Årholmen.

The museum's photographers recorded the European Sailing Championships in Hernesaari.

Helsingin kaupunginmuseo / Sakari Kiuru

Taidekokoelmaan saatiin lahjoituksena Simo Hannulan (1932–) moderni Linnanmäki-aihe.

Konstsamlingen utökades med Simo Hannulas (1932–) moderna Borgbackenmotiv som museet fick i donation.

Simo Hannula's (1932–) modern work on Linnanmäki Amusement Park was donated to the museum's art collection.

Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nurmi

kansakoulusta maisteripromootioon asti sekä hieno kokonaisuus Helsingin kaupungin leikkikenttien toiminnasta. Kuva-kokoelmia laajennettiin myös liikkuvalla kuvalla, kun herttoniemeläisen Hietalan perheen kaitafilmit 1950–1970-luvuilta liitettiin kokoelmiin.

Dokumentointikuvia liitettiin kokoelmiin 9 725 kappaletta. Valokuvaajat kuvasivat uudistuvan Maunulan lisäksi katoavaa kaupunkia, muun muassa Pirkkolassa neljäkymmentä vuotta toimineen Pirjon krouvin, Makkaratalon autorampit ja niiden purkamisen. Myös toimintansa lopettaneen Uudenmaan Sairaalapesula Oy:n Koskelan-yksikön pesularakennus, siihen kuuluva lämpökeskus sekä niissä tehty työ dokumentoitiin.

Merelle-näyttelyyn liittyvä valokuvadokumentointi saatiin päätökseen, ja museon tietokantaan luettelointiin noin 1 200 uutta kuvaa. Suurin osa kuvista tuli Helsingin yliopiston merihistorian dokumentointiprojektista vuodelta 2010, jossa kuvattiin ja haastateltiin veneilyn harrastajia sekä sen parissa ammatikseen työskenteleviä. Museon omat valokuvaajat tallensivat aiemmin kuvattujen pursiseurojen venesatamien ja paviljonkien lisäksi kesällä 2011 Hernesaassa järjestetyt purjehduksen EM-kisat, Suomenlinnan perinteisen Viaporin tuoppi -kisan ja Suomenlahden meriliikennekeskuksen. Dokumentointi täydentyi NJK:n vanhoilla valokuvilla.

Museon omia näyttelyitä ja julkaisuja varten kuvattiin kokoelmiin kuuluvia

esineitä ja tekstiilejä kuten hopeaesineitä ja hattuja. Myös museon järjestämiä tilaisuuksia dokumentoitiin.

TAIDEKOKOELMAN KARTUTTAMINEN

Taidekokoelma karttui 19 teoksella, jotka saatiin lahjoituksina ja ostoina. Kulosaarelaisen arkkitehti Sigismund von Nandelstadhlin (1861–1957) tuotannosta liitettiin kokoelmiin viisi Kulosaari-maisemaa. Herkät maalaukset ovat vuosilta 1942–1947. Maisema-aiheiden lisäksi kokoelmaan saatiin lahjoituksena sekä moderni Linnanmäki-aihe Simo Hannulalta (1932–) että harvinaisempi työn kuvaus, *Kivityömiehiä Eduskuntatalon edessä*, Kaapo Rissalalta (1900–1971). Lisäksi kokoelma karttui peräti viidellä muotokuvalla, joista mainittakoon Väinö Saikon (1893–1952) Helsingin kaupungin ensimmäistä kaupungin eläinlääkäriä Walter Ehrströmiä esittävä öljyvärimaalaukset vuodelta 1947.

ARKISTOKOKOELMAN KARTUTTAMINEN

Arkistokokoelmaa kartutetaan harkiten, ja kuluneen vuoden kartunta on ollut pientä. Mielenkiintoinen lisä rakennuspiirustuskokoelmaan oli huutokaupasta hankittu Kauppaneuvos Carl Magnus Lindholmin kivitalon julkisivupiirustus vuodelta 1815. Kokoelmiin saatiin myös englantilaisen kisaturistin lahjoittamia Helsingin olympialaisten kilpailuohjelmia, postimerkkejä, matkalippu ja kisakylän vierailulupa.

KIRJASTO

Helsingin kaupunginmuseon kirjaston kokoelmat käsittävät lähinnä museoamatillista tutkimuskirjallisuutta sekä museoesineiksi luokiteltuja kirjoja. Kirjasto palvelee kirja- ja lehtikokoelmiensa sekä tietokantojensa avulla museon työntekijöitä. Museon ulkopuolelle aineistoa ei lainata, mutta kirjasto antaa kaupungin historiaa koskevaa tietopalvelua.

KOKOELMIEN HOITO JA KONSERVOINTI

Vilkas näyttelykalenteri leimasi konservoinnin ja kokoelmakeskusten koko toimintavuotta. Projekteista mittavin sekä esinemäärällä että työajassa laskettuna oli lähes kymmenen vuotta avoinna ollut *Horisontissa Helsinki* -perusnäyttelyn purku ja näyttelyesineiden huolto.

Tekstiilikonservoinnissa vuoden suurin rutistus oli *Naisten huoneet* -näyttely, joka rakentui naisten työ- ja virka-asuille sekä harrastus- ja järjestövaatteille. Tekstiilikonservaattori vastasi kaikkien lähes 40 puvun esillepanosta ja kokoelmiin kuuluvien pukujen konservoinnista.

Made in Helsinki -näyttelyn esinevalokuvaus oli esinekokoelmayksikön ja valokuvakokoelmien vaativa yhteishanke. Alusvaatteiden erikoisliike Takalan kuuden 1920-luvun mallinukun täydellinen konservointi "*Enemmän funkista, Reino!*" -näyttelyyn nosti kokoelmista esille upean kokonaisuuden erikoisliikkeiden ja somistuksen historiaa. Konservointia varten palkattiin määräaikainen esinekonservaattori. Lisäksi osa molempien näyttelyiden esineistä konservoitiin ostopalveluna. Ruiskumestarin talon näyttelyn huoltoa jatkettiin huonekalujen ostopalvelukonservoinnilla. Ennaltaehkäisevä konservointi keskittyi päättäneiden näyttelyiden esinehuoltoon.

Kokoelmakeskuskierrokset toivat kaupunginmuseon satavuotisjuhlan kunniaksi Malmin kokoelmakeskukseen vieraaksi lähes 200 kiinnostunutta kaupunkilaista. Kierroksille osallistuneet saivat kahden tunnin aikana näyttelykävijöitä laajemmän näkökulman kokoelmatyöhön ja konservointiin.

Kokoelmainventointien painopiste oli tekstiilikokoelmassa. Inventointikohteina olivat lastenvaatteet ja virkapuvut. Inventointien jatkoksi aloitettiin tekstiiliosaston kehittäminen ja näyttelylogistiikan parantaminen. Määräaikainen

Takalan alusvaateeliikkeen 1920-luvun mallinuket konservoitiin täydellisesti kynsilakkaa unohtamatta. Mallinukeille tehtiin myös säilytyslaatikot.

Helsingin kaupunginmuseo /
Tarja Viitala

1920-talsskyltdockorna från Takalas underkläderaffär konserverades fullständigt, utan att glömma nagellacken. Man tillverkade även förvaringslådor för skyltdockorna.

The 1920s mannequins from the Takala lingerie shop were fully conserved, right down to the nail polish. Containers for the mannequins were also built.

***Naisten huoneet* -näyttelyn lähes 40 puvun esillepano oli tekstiilikonservoinnin vuoden mittavin projekti. Lasta odottavan rahastajan pukeminen edellytti myös torson saattamista raskaaksi.**

Helsingin kaupunginmuseo /
Maarit Jones

Utställandet av de nästan 40 dräkterna för utställningen *Kvinnorum* var årets mest omfattande textilkonserveringsprojekt. För att klä en gravid konduktör skulle även torson göras gravid.

Displaying the nearly 40 dresses featured in the *Women's Rooms* exhibition was the largest project of the year for the textile conservators. Dressing the pregnant fare collector meant that the mannequin had to be made pregnant as well.

Montako kaupunginmuseon työntekijää tarvitaan ripustamaan empirepeili turvallisesti valokuvausta varten? Ainakin huonekalukonservaattori, intendentti, kokoelmamuseomestari ja valokuvaaja.

Hur många anställda vid stadsmuseet behövs för att tryggt kunna hänga upp en empirepegel för fotografering? Åtminstone en möbelkonservator, intendent, en museimästare och en fotograf.

How many City Museum employees does it take to safely hang an Empire mirror to be photographed? At least a furniture conservator, a curator, a museum technician and a photographer.

Helsingin kaupunginmuseo / Juho Nurmi

Kokoelmamuseomestarit kehittivät *Horisontissa Helsinki* -purkukuljetuksissa näyttelypalaustusten käytäntöjä, jotka tulevat helpottamaan hyllytystä myös seuraavien näyttelyiden purussa. Kokoelmakeskusten käytännön työstä on kokoelmamuseomestarien lisäksi vastannut elokuusta alkaen kokopäiväinen museoavustaja.

Arkisto-, taide- ja valokuvakokoelmissa tehtiin huoltotoimenpiteitä osana normaalia kokoelmatyötä. Paperikonservoinnissa huollettiin ja konservoitiin *Merelle*-näyttelyn sekä tulevien ja purettujen näyttelyiden aineistoja. Myös Ruiskumestarin talon piirakennuksen näyttelytilan uudelleenjärjestelyä suunniteltiin. Paperikonservoinnin työskentelymahdollisuudet paranivat huomattavasti, kun työtiloihin hankittiin imupöytä. Negatiivarkiston säilytysolosuhteisiin saatiin huomattava parannus, kun tilaan asennettiin lämpötilan ja kosteusolosuhteiden kontrollointilaitteisto.

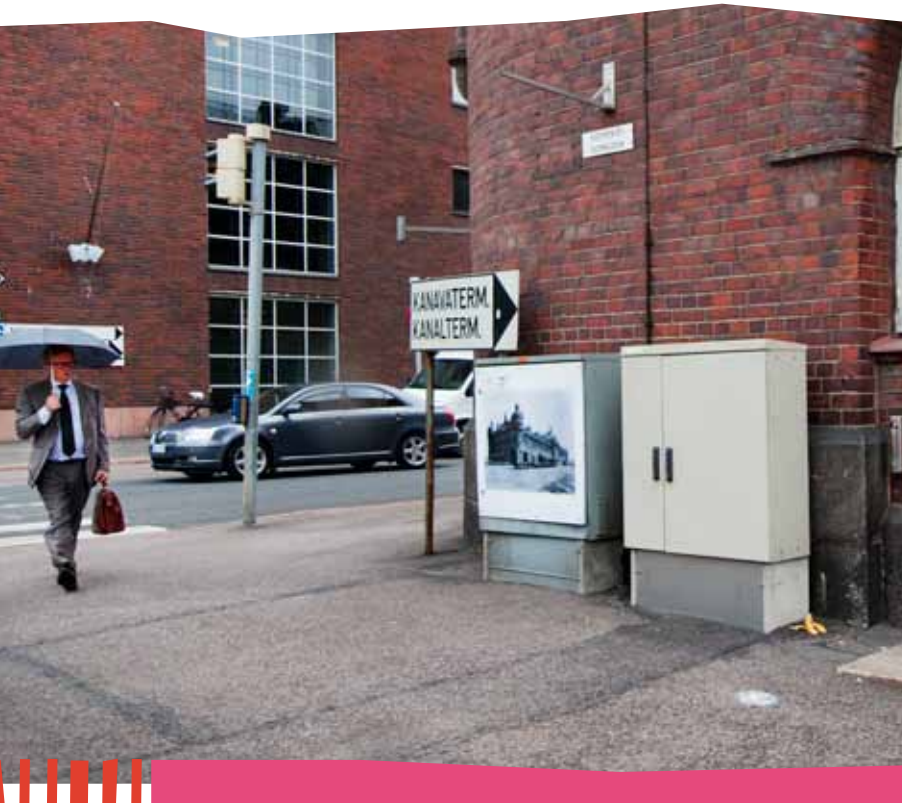
Arkeologisia tallenteita huollettiin 727 kappaletta.

KUVALAITOS

Kuvalaitos tuottaa digitaaliset kuvatiedostot ja valmistaa kuvasuurenokset museon kokoelmatietokantoihin, arkistoihin, näyttelyihin, julkaisuihin, tiedotukseen, markkinointiin ja kuva-arkiston asiakkaille. Kertomusvuonna kuvalaitoksella otettiin käyttöön leveä kuvatulostin, jolla pystytään tulostamaan suurikokoisia kuvia.

Digitoinnin menetelmien ja työtapojen tutkiminen ja kehittäminen ovat vakiintuneet osaksi Kuvalaitoksen tehtäviä. Vuoden aikana tehtiin päätös, että jokaisesta digitoitavasta tallenteesta tuotetaan TIFF-tiedoston lisäksi digitaalinen negatiivi, joka tallennetaan kokoelmatietokantoihin. Erityistä huomiota on kiinnitetty myös digitaalisten kuvien laadun parantamiseen esimerkiksi ohjeistusta kehittämällä. Kuvalaitoksella on käynyt useita museo-, arkisto- ja valokuvausalan ammattilaisryhmiä tutustumassa siellä käytössä oleviin työmenetelmiin ja -tapoihin.

Kuvankäsittelijät digitoivat vuoden mittaan 78 46 kuvaa. Laajimmat ja työläimmät kokonaisuudet liittyivät museon vanhimman, huonokuntoisen kuva-aineiston sekä 1950–60-luvun väridiojen digitointiprojekteihin. Kuvatulosteita on tehty asiakkaille ja museon näyttelyihin 906 kpl. Pohjustus- ja laminointitöitä tehtiin 286.

Kuvapolut-näyttely vei vanhat Helsinki-kuvat sinne, missä ne on aikoinaan otettu.

Utställningen *Bildstigar* förde gamla Helsingfors-fotografier till de ställen där de en gång tagits.

The *Picture Paths* exhibition took old photographs of Helsinki to the sites where they were once taken.

Helsingin kaupunginmuseo / Sakari Kiuru

tutkija ja tekstiilikonservaattori sekä tuntiöitä tekevä konservaattoriharjoittelija mahdollistivat nämä työt.

Honkanummen kokoelmakeskuksessa jatkuivat Koulumuseon sulkemisen vuoksi aloitetut uudelleenjärjestelyt. Konservointi- ja pakkaustila jaettiin lisätilan saamiseksi tasorakenteella kahteen kerrokseen.

Näyttelytoiminta

NÄYTTELYT

Asfalttia ja auringonkukkia

14.10.2010–27.2.2011

Simo ja Eeva Ristan 1970-luvun Helsinki-valokuvista koottu valtavan suosion saanut valokuvanäyttely jatkui Hakasalmen huivissa helmikuun lopulle. Vuoden alussa näyttelyssä vieraili yli 26 000 kävijää, koko näyttelyn aikana lähes 43 000 kävijää. Loppuhuipentumana järjestettiin näyttelyvedosten hyväntekeväisyshuutokauppa. Rosoinen nostalgia kiinnosti noin 800:aa asiakasta. Kaikki 153 teosta menivät kaupaksi 219 euron keskihintaan. Kahdeksan teosta ylitti 400 euron rajan. Suurin suosikki oli kuva Nymanin kaalimaasta nykyisen Itäkeskuksen paikalla, joka huudettiin 570 eurolla. Huutokaupan tuotto, 32 000 euroa, luovutettiin lyhentämättömänä Vailla vaki-naista asuntoa ry:lle.

Naisten huoneet

8.3.–28.8.2011

Sederholmin talossa avattiin Naisten päivänä 8.3. näyttely, jossa esiteltiin Naisjärjestöjen keskusliiton ja sen yli kolmenkymmenen jäsenjärjestön satavuotista toimintaa. Kaupunginmuseo oli yhteistyökumppanina näyttelyn tuottamisessa. Näyttely oli avoinna Taiteiden yöhön asti, ja siihen tutustui yli 16 000 kävijää. Museo ja NJKL:n jäsenjärjestöt järjestivät näyttelyyn runsaasti oheistapahtumia.

Merelle – 150 vuotta purjehdusta Helsingissä

27.5.2011–8.1.2012

Helsingiläisten purjehdusharrastuksesta kertova näyttely avautui Hakasalmen huivissa toukokuun lopulla. Näyttely juhlisti Helsingin vanhimman pursiseuran, Nyländska Jaktklubbenin 150-vuotista taivalta ja toi esille muun muassa kilpaveiden linjakkaita puoli- ja pienoismalleja, venepiirustuksia, upeita palkintopokaaleja, navigointivälineitä, merikortteja, valokuvia ja taideteoksia niin seuran omista kuin museonkin kokoelmista. Uu-

det videoklipit ja vanhat purjehdusfilmit toivat näyttelyyn aavistuksen purjeiden lepatuksesta. Menneen ohella katsottiin myös nykypäivään: huoleen Itämeren saastumisesta. Ensimmäistä kertaa museon historiassa näyttelyyn tuotiin eläviä olentoja kolmessa Itämeren vedenalaista luontoa esittelevässä akvaariossa. NJK:n ja muiden pursiseurojen lisäksi yhteistyökumppaneina olivat Ilmatieteen laitos ja John Nurmisen säätiö. Syyskaudella järjestettiin näyttelyn teemoihin liittyvä luentosarja sekä muuta oheisohjelmaa.

Kuvapolut

15.5.2011–

Kuvapolut on uudenlainen valokuvanäyttely, joka kuljettaa katsojansa läpi muuttuvan helsinkiläisen katumaiseman. Kaupunginmuseon historialliset valokuvat kertovat kaupungista ja kaupunkilaisista juuri siellä missä kuvat on alun perin otettu. Yhteistyössä Helsingin Energian ja Helen Sähköverkko Oy:n kanssa toteutussa näyttelyssä arkisiin sähkökaappeihin kiinnitetyt kuvat muodostavat polun kuuden kaupunginosan historiaan. Polkuihin voi tutustua Katajanokalla, Töölössä, Länsi-Pasilassa, Malmilla, Kalliossa sekä läntisessä Herttoniemessä. Polkujen kuvat ovat paikallaan niin kauan kuin ne pysyvät ehjinä ja siisteinä. Uutuutena näyttelyssä kokeillaan 2D-viivakoodia, joiden avulla mobiililaitteilla saa lisätietoa alueesta ja näyttelystä.

Signe Branderin valokuvia Pietarissa

6.10.–2.11.2011

Helsingin kaupunki esittäytyi lokakuussa Pietarin Helsinki-päivillä. Päivien näyttelytarjontaan kuului Signe Branderin valokuvien näyttely, joka oli koostettu aikaisempien Brander-näyttelyiden vedoksista. Näyttely toi pietarilaisten nähtäväksi 1800-luvun alussa pääkaupungiksi rakennetun Helsingin nopean muutoksen ja pääkaupunkilaisten arkea ja juhlaa 1900-luvun alussa. Pietari-Paavalin lin-

Kuva Nymanin kaalimaasta nykyisen Itäkeskuksen paikalla oli huutokaupan hitti.

Populärast på auktionen var en bild på Nymans källand på platsen av det nuvarande Östra centrum.

A picture of the Nyman cabbage patch on the site that is now Itäkeskus was the hit of the auction.

Helsingin kaupunginmuseo / Simo Rista

noituksen Komendantin talossa oli esillä 57 kuvaa.

Signe Branderin panoraamat

3.8.–2.10.2011

Sofiankadun aulatiloiissa oli elo-syyskuussa näytteillä 32 Signe Branderin valokuvista koottua panoraamaa. Näyttelyssä saattoi aikamatkailla mm. rakentuvan Eiran kallioilla, Pasilassa, Kauppatorilla, Kinaporissa ja Töölön huvila-alueilla. Kuvat oli varustettu 2D-viivakoodilla, joka linkittyi Signe Branderin panoraamat-mobiilisivustolle.

Enteitä ja ennustuksia

Koiramäen tapaan

1.10.2011–29.1.2012

Lokakuussa Sederholmin talon valtasivat Mauri Kunnaksen suositut Koiramäkihahmot. Lastennäyttely tutustutti kävijät entisajan töihin, tapoihin ja uskomuksiin. Turun maakuntamuseon tuottama näyttely koostui kuvakankaista, näyttelyrekvisiitista ja Kuralan Kylmäen opeuskokoelmaan kuuluvasta esineistöstä. Kaupunginmuseo täydensi näyttelyä uusilla kuvakankailla ja museon kokoelmiin kuuluvalla esineistöllä ja rekvisiitilla.

Sofiankatu 4

- Horisontissa Helsinki 28.8.2011 saakka
- Signe Branderin panoraamat

Hakasalmen huvila

- Asfalttia ja auringonkukkia
14.10.2010–27.2.2011
- Merelle – 150 vuotta purjehdusta
Helsingissä 27.5.2011–8.1.2012

Sederholmin talo

- Yö 9.1.2011 saakka
- Naisten huoneet 8.3.–28.8.2011
- Enteitä ja ennustuksia Koiramäen tapaan 1.10.2011–29.1.2012

Ruiskumestarin talo

- Pikkuporvariskoti 1860-luvun
Helsingissä

Raitoliikennemuseo

- Vuosisadan ratikkamatka

Tuomarinkylän museo

- Tyylikästä

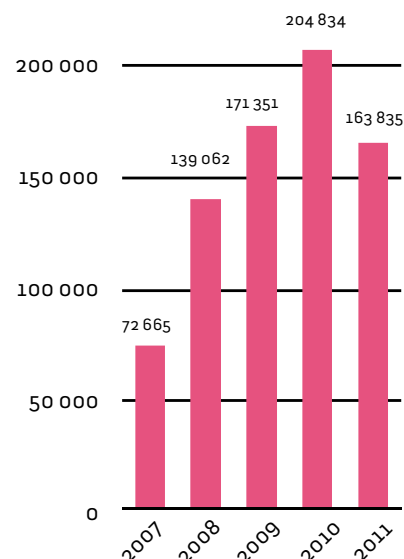
Työväenasuntomuseo

- Työläiskoteja 1910-luvulta
1980-luvulle

NÄYTTELYKÄVIJÄT

Helsingin kaupunginmuseossa kävi vuoden 2011 aikana 163 835 kävijää. Kävijämäärä laski edelliseen vuoteen verrattuna 20 % aukiolotuntien vähennyttä toimipisteverkon supistumisen ja näyttelyiden vaihdon vuoksi. Museoissa kävi vuoden 2011 aikana 17,58 kävijää/aukiolotunti (2010: 15,94).

Sofiankatu 4:n, Hakasalmen huvilan, Sederholmin talon ja Ratikkamuseon kävijämäärät ylsivät noin 35 000:een. Pienet, osan vuodesta avoinna olleet Ruiskumestarin talo ja Työväenasuntomuseo kasvattivat hieman kävijämääräänsä edellisvuoteen verrattuna.

Kävijämäärät museoittain:

	2007	2008	2009	2010	2011
Sofiankatu 4	15 763	46 667	47 942	43 967	37 222
Hakasalmen huvila	9 473	12 883	34 454	57 462	38 231
Sederholmin talo	2 2025	33 270	27 980	34 413	33 753
Koulumuseo	4309	5 431	5 023	4 528	sulj.
Voimalamuseo	2 609	3 559	7 019	5 287	sulj.
Työväenasuntomuseo	sulj.	sulj.	5 682	3 673	4 504
Ruiskumestarin talo	2 814	4 858	5 528	4 529	5 287
Tuomarinkylän museot	9 931	19 843	18 854	18 781	8 349
Ratikkamuseo	5 741	12 551	18 869	3 2194	36 489
YHTEENSÄ	72 665	139 062	171 351	204 834	163 835

Sederholmin talossa päästiin kesäkuussa maistelemaan historiallisia herkkuja, jotka olivat tällä kertaa peräisin isoisoäidin ajalta.

I Sederholmska huset fick besökarna i juni smaka på historiska delikatesser som denna gång var från mormorsmors tid.

In June, Sederholm House offered historical delicacies from the times of our great-grandmothers.

Helsingin kaupunginmuseo /
Juho Nurmi

Yleisöpalvelut

Museoiden aukioloajat

Helsingin kaupunginmuseon päärakennus Sofiankatu 4 oli avoinna (28.8.2011 saakka) arkisin ma-pe klo 9–17, to klo 9–19 ja viikonloppuisin klo 11–17. Muiden museoiden aukioloaika oli ke-su klo 11–17. Sederholmin talo ja Hakasalmen huvila olivat lisäksi torstaisin avoinna klo 19:ään. Ympäri vuoden avoimia museoita olivat Sofiankatu 4, Hakasalmen huvila, Sederholmin talo, Tuomarinkylän kartano ja Ratikkamuseo.

Ruiskumestarin talo avattiin kesäksi ja joulukaudeksi (avoinna 2.–9.1., 8.6.–11.9 ja 2.11.–31.12.2011). Työväenasuntomuseo oli avoinna koko kesän (4.5.–25.9).

Museon sitova toiminnallinen tavoite oli 8 800 aukiolotuntia. Tavoite ylitettiin: aukiolotuntien määrä oli 9 320 (2010: 12 852).

MUSEO OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ

Helsingin kaupunginmuseon opetuspalvelut on tarkoitettu kaikenikäisille: päiväkodeille, kouluille ja muille oppilaitoksille, erilaisille järjestöille ja yhdistyksille. Lisäksi museopedagogia tukee uussuomalaisen juurtumista uuteen kotimaahansa. Myös ikääntyvien hyvinvoinnin edistäminen kuuluu toimintaan.

Kaupunginmuseon opetustiimi koostuu viidestä museolehtorista ja kahdesta työpajaohjaajasta, jotka järjestävät näyttelyopastuksia, luentoja, esitelmää, tietopalvelua, kursseja, kerhoja, työpajoja sekä ohjaavat opiskelijoita ja harjoittelijoita.

Museolehtorit ottivat osaa julkaisu-toimintaan kirjoittamalla, toimittamalla ja kääntämällä erilaisia artikkeleita. Lisäksi opetustiimiä työllistivät eri näyttelyiden suunnittelu- ja ohjeistustyöryhmät sekä muut työryhmät, esimerkiksi yhteistyössä kaupungin muiden virastojen kanssa Lähiöprojekti 2012–2015:n sivistystyöryhmä ja Kulttuurikeskuksen vetämä Kulttuuria kouluille -työryhmä.

Kertomusvuonna opetuspalveluita tuotettiin 1 291 tuntia (2010: 1 537) ja opastettuja ryhmäkävijöitä oli 9 187 (2010: 13 976).

Teemaopastukset ja työpajat lapsille ja nuorille

Tieteiden päiviin osallistuttiin järjestämällä koululaisille Tiederatikka-ajelu Ratikkamuseoon, jossa oli teemaopastus Vuosisadan ratikkamatka. Tiederatikka toteutettiin yhteistyössä useiden kaupungin virastojen, Helsingin yliopiston, Suo-

Café Olsoni

Hinnasto

KAHVI (lisäkuoppi samaan hintaan)	2,60
HAUDUTETTU TEE (lisäkuoppi samaan hintaan)	2,40
RAPARPERIMEHU	1,40
MARJAMEHU	1,00
MAUSTEKORPPU	kaupan päälle
LOHIPIRAKKA	3,70
HAPANKAALIPIRAKKAINEN	2,50
ÄIDIN PAKSU PIPARKAKKU	2,50
MARTTAKAKKU JA HEDELMÄVOI	3,50
LYBECKILÄINEN KAHVIKAKKU	2,50
RAPARPERIKÄÄRETORTTU	3,00
NIMIPÄIVÄKRANSSI	1,50
TAPPIOLEIPÄ	1,00
VADELMÄKYRSÄ	1,00
ENGLANTILAINEN INKIVÄÄRIPIPARKAKKU	0,50
FENNOMAANI	0,50
PRESIDENTINROUVAN PIPARKAKKU	0,50
*** KOLME PIKKULEIPÄÄ	1,00

men ympäristökeskuksen sekä Heureka ja Luonnontieteellisen museon kanssa. Vuosisadan ratikkamatka -teemaopastus uusittiin marraskuussa.

Tammi-helmikuussa järjestettiin *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyssä Marjatan matkassa -teemaopastuksia esikouluikäisille. *Naisten huoneet* -näyttelyssä järjestettiin Naisten kaupunki -teemaopastuksia yläaste- ja lukioikäisille. Opastuksella perehdyttiin naisten aseman kehittymisen eri puoliin sadan vuoden aikana. Huhtikuussa ja toukokuussa järjestettiin Engelin jäljissä -teemaopastuksia peruskoulun yläluokille ja lukioille Senaatintorin ympäristössä suomeksi ja ruotsiksi.

Arbiksen Ett hus kommer lastat -tapahtumassa 5.5. museo veti merihenkistä työpajaa, jossa kerrottiin merirosvotarinoita, harjoiteltiin solmuja ja merimerkkejä, piirrettiin laivoja ja koristauduttiin tatuoinneilla.

Toukokuussa järjestettiin Herttoniemen kartanolla När Bergbom köpte en lokomobil – herrgårdsliv i förvandling -aikamatkoja ruotsinkielisten koulujen ja kielikylpykoulujen neljäsluokkalaisille. Dramatisoiduilla kierroksilla käsiteltiin kartanokulttuurin murrosta 1880-luvulla.

Opetusryhmä järjesti 9–12-vuotiaille kohdennetun kesäkurssin *Merelle*-näyttelyn teemaan liittyen. Kurssilaiset perehtyivät merellä tarvittaviin taitoihin, opiskelivat solmuja, merimerkkejä, meriturvalisuutta ja tutkivat säitä. Yksi kurssipäivä vietettiin vesillä Nyländska Jaktklubbenin vieraana ja purjehdittiin Koivusaaresta Haukilahteen ja takaisin.

Päiväkodit ja lapsiperheet pääsivät touko-kesäkuussa Päivä maalla (En dag på landet) -aikamatkalle Knusbackan maatilalle. Aikamatkalaiset osallistuivat talon töihin ja vapaa-aikaan.

Työväenasuntomuseossa järjestettiin syyskuussa Elämää Kirstinkujalla -teemaopastuksia esikouluikäisille ja alakouluille sekä Pitkäsillan takana -teemaopastuksia peruskoulun yläluokille, lukioille ja muille oppilaitoksille suomeksi ja ruotsiksi.

Suuren suosion saavuttanut *Enteet ja ennustukset Koiramäen tapaan* -näyttely Sederholmin talossa avattiin 30.9. Näyttelyssä järjestettiin teemaopastuksia päiväkotijä ja alakouluikäisille lapsille sekä oheisohjelmaa, muun muassa Lampaasta villaksi -tapahtuma, jossa oli mahdollisuus kokeilla karstaamista ja villan käsittelyä.

**Tuomarinkylän laskiais-
tapahtumassa huudeltiin
pitkiä pellavia.**

**Vid fastlagsevenemanget
i Domarby ropades det
"långt, långt lin".**

The Shrovetide event
at Tuomarinkylä Manor
was full of winter joy and
traditions.

Helsingin kaupunginmuseo /
Hilkka Vallisaari

Enteet ja ennustukset Koira-mäen tapaan -näyttely nousi lasten suosikiksi. Ryhmävarauskirja oli täynnä koko näyttelyn ajan.

Utställningen Omen och spådomar på Jyckeberga vis blev barnens favorit. Gruppbokningsboken var full under hela den tid då utställningen var öppen.

The children's exhibition based on the charming dog characters of writer and illustrator Mauri Kunnas was a favourite. The group reservation book was full throughout the exhibition.

Helsingin kaupunginmuseo / Sakari Kiuru

Ohjelmaa aikuisille ja koko perheelle Tapahtumat

Kaupunginmuseo järjesti osana Valon vuodenaika -tapahtumaa glögikahvilan Sederholmin talossa 2.–9.1.

Satavuotisjuhlan kunniaksi järjestettiin Hakasalmen huvilassa yksityiskonsertti sadalle onnekaalle arvonnalla voittajalle. Konsertissa esiintyi Martti Servo & Moods -viihdeduo, joka kuljetti kuulijansa suoraan 1970-luvulle.

Sofian päivänä 15.5. järjestettiin kaikille avoimet satavuotisjuhlat Sofiankadulla, Senaatintorilla ja kaupungintalon juhlasalissa. Ohjelmaa oli moneen maakuun: historiallisia tanssiesityksiä, Kenгурumeininki-lastenorkesterin keikka, vanhojen autojen näyttely, toritanssit, klovniesityksiä ja 1700-luvun puoti.

Työväenasuntomuseolla järjestettiin 10.6. puutarhajuhla, jossa perinnekukkapenkkin valmistumisen kunniaksi annettiin tietoisuutta perinnekasveista.

Museo tuotti yhdessä Palmian kokous- ja juhlapalvelun kanssa historiallisen kahvilan Sederholmin talossa 4.–12.6. Kahvila oli omistettu Suomen kotitalousopetuksen perustajalle Anna Olsonille.

Taiteiden yönä 26.8. Hakasalmen huvilassa nautittiin merellisestä musiikista trubaduuri Jan Steenin esittämänä. Tuomarinkylässä oli ohjelmaa lapsille, muun muassa Aarne Alligaattori & viidakko-rumpu -lastenbändi.

Adventti avattiin perinteiseen tyyliin 27.11. Sederholmin talossa saattoi tavata vanhan ajan joulupukin, askarrella joulukoristeita ja koristella piparkakkuja. Tiernapojat esiintyivät Sederholmin talossa, Ruiskumestarin talon pihalla sekä Tuomarinkylän kartanolla.

Oheisohjelmat ja työpajat

Museon eri toimipisteissä järjestettiin erilaisia muistelutilaisuuksia ja ”ompe-luseuroja” aikuiskohderyhmille. Sederholmin talossa neulottiin talviasusteita ja muisteltiin sään ennustamista, kummituksia sekä entisajan joulua. Hakasalmen huvilan *Merelle*-näyttelyssä muisteltiin Helsingin rantoja, saaria ja veneilyä kolmena syyskeskiviikkona.

Kuvamuisteluja järjestettiin kolme: Lumen tuoksu Hakasalmessa sekä Muistojen paikat Vallilassa ja Pihlajamäessä kuva-arkistossa. Alzheimer-yhdistyksen ryhmät kokoontuivat vuoden aikana yhdeksän kertaa.

Muistojen matkalaukku on työpajaohjaajien kehittämä työkalu ikäihmisten viriketoimintaan. Kiertävä laukku sisältää erilaisia esineitä, joiden parissa voi viettää muistelutuokioita eli ”muistiaisia”. Matkalaukkumuisteluja pidettiin 11 vanhustenkeskuksessa eri puolilla Helsinkiä ja Espoossa. Lisäksi toukokuussa järjestettiin vanhustyön ammattilaisille omat muistiaiset, jossa esiteltiin kaupunginmuseon vanhuspalveluita.

3.9.2011 järjestettiin arkeologin johdolla opastettu historiallinen pyöräretki, jolla tutustuttiin Viaporin linnoituksen rakentajan, kreivi Augustin Ehrens-värдин ja muiden linnoitusupseerien vaiheisiin Itä-Helsingissä. Retkellä pyöräiltiin Kulosaaressa, Herttoniemessä, Tammisalossa ja Laajasalossa. Matkaa kertyi noin 15 km.

Hakasalmen huvilan *Merelle*-näyttelyssä järjestettiin 15.9. Meriseikkailu kaikenikäisille merikarhuille, jossa harjoitettiin säähavaintojen tekemistä, solmujen sitomista ja merimerkkien tuntemusta. Itämerivisassa tunnistettiin akvaarioiden

asukkaita ja askarreltiin kaloja. Purjehdustaidot oli mahdollista testata purjehdussimulaattorilla.

Herttoniemen kartanolla järjestettiin 17.12. Julstigen/Joulupolku-tapahtuma. Ohjelmassa oli maatilan ja kartanon jouluun tutustumista, Lucia-neidon vierailu, tonttukoulu, piirileikkejä, satutyöpaja, ponijaelua, joulumarkkinat sekä kartanon isännän joulutervehdys. Herttoniemen kartanoprojektit toteutettiin Kulttuurikeskuksen, Drama och Teater r.f:n, Svenska Odlingens Vänner r.f:n ja kaupunginmuseon yhteistyönä.

Muuta ohjelmaa, teemaopastuksia ja työpajoja

- Spöket på herrgården, Domarby gård
- Kartanossa kummittelee -teemaopastukset, Tuomarinkylän kartano
- Laskiaisloilo -tapahtuma, Tuomarinkylän kartanomuseo
- Kippari jalkapuuissa -teemaopastuksia, Sofiankatu 4
- Vanhanajan lauluja ja leikkejä, Tuomarinkylän kartanomuseo
- Asfalt och solrosor, Villa Hagasund
- Skepparen i fotstocken, Sofiegatan 4
- Kvinnornas stad, Sederholmska huset
- Arkeologian työpajat, Sofiankatu 4
- Rövkrok och andra lekar från förr, Domarby gård
- Kartanon lapsia, Tuomarinkylän kartanomuseo
- Kristallikruunujen loisteessa, Tuomarinkylän kartanomuseo
- Till havs, Villa Hagasund
- Den försvunna resväskan, Spåramuseet
- På sprutmästarens tid, Sprutmästarens gård
- Elämää 1800-luvun Helsingissä, Ruiskumestarin talo
- Omen och spådomar på Jyckeberga vis, Sederholmska huset
- Gammaldags jul, Sprutmästarens gård
- Pikku Martan tarinoita, Ruiskumestarin talo
- Vanhan ajan jouluopastukset, Ruiskumestarin talo

ELOKUVAT

Kaupunginmuseo esitti päivittäin Kino Engelin salissa 2 Helsingin historiaan liittyviä elokuvia ja dokumentteja. Yksittäisten kävijöiden lisäksi monet päiväkodit, koululuokat, opiskelijaryhmät ja maahanmuuttajat tutustuivat Helsingin historiaan elokuvien avulla. Elokuvakävijöitä oli yli 5 000, ja ohjelmisto karttui 6 filmillä.

MUSEOKAUPPA

Museokaupan asiakasmäärä oli 39 625 (2010: 43 890). Sofiankadun katutyö, Sofiankatu 4:n näyttelyn päättymisen 28.8. ja loppuvuodesta alkanut kattoremontti rakennustelineineen vähensivät vuoden 2011 aikana kadun läpikulkuliikennettä ja museokaupan näkyvyyttä.

Museokauppa on vakiinnuttanut asemansa Helsinki-aiheisen kirjallisuuden ja lahjatavaroiden myyntipisteinä. Museon omien julkaisujen lisäksi tarjolla on muun muassa Helsingin kaupungin-osayhdistysten ja kaupungin virastojen julkaisuja. Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry tukee kaupan toimintaa tuottamalla museon kokoelmiin pohjautuvia myyntituotteita, kuten postikortteja. Kaupunginmuseon julkaisuja ja muita tuotteita myydään myös museon muissa toimipisteissä. Museokaupan myyntituotto oli 72 920 € (2010: 93 518 €) ja kaikkien toimipisteiden yhteenlaskettu myyntituotto 129 439 € (2010: 219 833 €). Kaupunginmuseon julkaisuja myy lisäksi Akateeminen kirjakauppa. Museon kaikki myyntituotot olivat yhteensä 247 000 €.

KUVAKOKOELMAPALVELUT

Kuva-arkisto oli yleisölle avoinna 410 tuntia (2010: 465) asiakaspäivinä maanantaisin ja torstaisin. Yhteistyökumppaneita ja pitkämatkalaisia palveltiin myös muina päivinä. Sähköpostitse ja puhelimitse palveltiin asiakkaita kaikkina arkipäivinä. Kuva-arkistossa asioi 3 316 asiakasta (2010: 3 035). Kuvia toimitettiin 5 115 kpl (2010: 4 570). Käyttömaksuja perittiin 55 kuvasta, kuvaussovimuksia tehtiin 14 kpl.

Kuvia käytettiin taloyhtiöiden, yritysten ja yhdistysten historiikkeihin, televisiodokumentteihin, näyttelyihin, verkkosivuille, opinnäytteisiin ja opetustarkoituksiin sekä mainontaan. Kuvatilausten suosikiksi nousivat *Kuvapolut*-sähkökaappinäyttelyn kuvat. Signe Branderin ja *Asfalttia ja auringonkukkia* -valokuvanäyttelyn kuvat ovat kesto-suosikkeja. Uutta oli suurikokoisten kuvatulojen tilaaminen.

Kuva-arkiston toimintaan ja kokoelmien hallintaan tutustui ryhmiä muun muassa Helsingin yliopistosta ja Aalto-yliopiston Taideteollisesta korkeakoulusta.

Merelle-näyttelyyn liittyneellä 9–12-vuotiaiden kesäkurssilla opiskeltiin niin meritaitojen teoriaa kuin käytäntöäkin, tässä päiväpurjehduksella.

På sommarkursen i anslutning till utställningen *Till havs*, som var avsedd för barn i åldern 9–12 år, lärde deltagarna sig både teori och praktik om sjöfart, på bilden under en dagssegling.

A summer course related to the *Out to Sea* exhibition taught 9–12-year-olds both the theory and practice of seaman-ship. Here, the course is taking a sailing trip.

Helsingin kaupunginmuseo /
Hilkka Vallisaari

Julkaisutoiminta

PAINETUT JULKAISUT

Melkoinen museoretki

Kaupunginmuseo julkaisi juhlavuotensa kunniaksi kuvakirjan *Melkoinen museoretki* (*Vilket museibesök*). Christel Rönnsin kuvittama kirja kertoo Oton ja Emmen museovierailusta, joka yllättäen tempaa heidät seikkailuun museon uumenissa. Kirjassa kurkistetaan museon kulissien taakse ja nähdään, miten näyttelyt syntyvät ja miten monenlaista väkeä museossa työskentelee.

Made in Helsinki. Helsinkiläisen työn helmiä kolmelta vuosisadalta

Kirja kertoo helsinkiläisestä esineilmasta ja sen tekijöistä 1700-luvulta 1900-luvun lopulle. Kirjan taustalla on monivuotinen esinetutkimushanke, jonka kautta on saatu paljon uutta tietoa

kokoelmien esineistöstä ja kehitetty koelmavalokuvausta. Kirja on kesäkuussa 2012 avattavan näyttelyn näyttelyjulkaisu. Se on myös osa World Design Capital -juhluvuotta ja tarjoaa kulttuurihistoriallisen näkökulman muotoilun käsitteeseen.

Seinäkalenteri 2012

Seinäkalenterin teemaksi valittiin Helsingin kadonneet elokuvateatterit. Kalenterilla ennakoitiin helmikuussa 2012 avautuvaa *"Enemmän funkista, Reino!"* Design Helsinki-elokuvissa -näyttelyä. Kalenteri myyntiin loppuun jo ennen joulua, mutta vuoden lopussa siitä tilattiin lisäpainos.

Sofia-lehti

Museon asiakaslehti *Sofia* ilmestyi kaksi kertaa. Uusien näyttelyiden lisäksi lehdesä esiteltiin museotyötä laidasta laitaan.

Explore Poverty -verkkonäyttely kertoo köyhyyden ilmenemismuodoista neljässä maassa. Helsingin kaupunginmuseon tuottamissa osuuksissa tutustutaan muun muassa Ruoholahden Liekkihotelliin sekä pula-ajan avustustoimintaan.

Webbutställningen *Explore Poverty* beskriver fattigdomens uttrycksformer i fyra länder. I de avsnitt som producerats av Helsingfors stadsmuseum får man ta del av bland annat de hemlösas härbärg Liekkihotelli i Gräsviken samt biståndsverksamheten under kristiden.

The *Explore Poverty* online exhibition showcases the different forms of poverty in four countries. The parts of the exhibition produced by Helsinki City Museum introduce, among others, a homeless shelter in Ruoholahti and aid operations during the post-war economic depression.

www.explore-poverty.org

VERKKOTUOTANTO

Signe Branderin panoraamat

Jo aiemmin avatusta verkkonäyttelystä tehtiin mobiiliversio, johon liitettiin yhdeksän uutta panoraamakokonaisuutta. Maaliskuussa julkaistu mobiiliverkkonäyttely on museon ensimmäinen. Mobiiliversiossa voi katsella uusia panoraamanäkymiä muun muassa Kaisaniemen

puistosta ja joutsenlammesta, Munkisaaresta, Ruoholahdesta ja Hämeentielle.

Kuvapolut

Kuvapolut-sähkökaappinäyttelyyn liittyy kolmikielinen nettisivusto, jossa esitellään paitsi näyttelyn kuvat ja reitit, myös mukana olevien alueiden historiaa.

Porrashuoneita 1920–30-luvulta

Helsingin 1920- ja 1930-lukujen asuin-kerrostalojen porrashuoneinventoinnin korkeimmalle arvotetut (1+ ja 1-kohteet) julkaistiin verkossa. Julkaisu sai runsaasti huomiota ja myönteistä palautetta.

Explore Poverty

Vuoden lopulla valmistui kansainvälinen neljän museon yhteisprojekti, *Explore Poverty* -verkkonäyttely, lue lisää sivulta 29.

Helsingin keskiaikaisten ja uuden ajan kyläpaikkojen inventointi

Kaupunginmuseon Museovirastolta tilaama Helsingin keskiaikaisten ja uuden ajan kyläpaikkojen maastoinventoinnin raportti julkaistiin museon verkkosivuilla.

Kulttuuriympäristön vaaliminen ja rakennussuojelu

Museo oli mukana Svenska Teaternin katsomosalin ainutlaatuisen kattomaalauksen restauroinnissa.

Museet deltog i restaureringen av takmålningen i Svenska Teaterns salong.

The museum was involved in restoring the decorative paintings at Svenska Teatern.

Helsingin kaupunginmuseo / Mikko Lindqvist

Rakennussuojelun ja kulttuuriympäristön asiantuntijapalvelut ovat kulttuuriympäristöyksikön keskeisiä toimintoja Helsingissä ja Keski-Uudenmaan maakuntamuseon toimialueella. Rakennussuojelutyötä tehdään yhteistyössä muiden asiantuntijaorganisaatioiden kanssa. Korjaushankkeet ja asemakaavojen valmisteluun osallistuminen ovat yksikön perustyötä, jossa museon rakennustutkijat ja -konservaattori sekä arkeologi ovat mukana määrittämässä suojelutavoitteita ja valvomassa tavoitteiden toteutumista. Yksikkö antaa puhelin- ja verkkoasiakkaille kulttuuriympäristöä, rakennuksia ja historiaa koskevaa tietopalvelua sekä korjausneuvontaa ja välittää alan taitajien yhteystietoja.

Museoviraston kanssa solmitun yhteistyösopimuksen solmimisen jälkeen (2008) kaupungin-

museo on antanut maankäytön suunnitteluun liittyvät viranomaislausunnot Helsingissä myös muinaisjäännösten osalta.

Kaupunginmuseo osallistuu sellaiseen maankäytön suunnitteluun, johon liittyy kulttuurihistoriallisia arvoja. Lukuisiin kaavoituksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmiin on vastattu antamalla lausunto, muistio tai suullinen kommentti. Kulttuuriympäristöyksikössä laadittiin kaikkiaan 460 kulttuuriympäristöön ja rakennussuojeluun liittyvää lausuntoa ja muistiota. Niistä varsinaisia asiantuntijalausuntoja oli 130 ja muistioita ja selvityksiä 330. Helsingissä 53 lausuntoa koski kaavoitusta ja siihen liittyviä suojelutavoitteita. Niistä 11 oli johtokunnalle valmisteltuja asemakaavaehdotuksia koskevia lausuntoja. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen ja rakennusten muutos- tai purkuluvista annettiin 35 lausuntoa ja lisäksi Uudenmaan liikenne- ja ympäristökeskukselle 4 lausuntoa poikkeamishakemuksista ja ympäristövaikutusten arvioinnista.

Maakuntamuseon toiminta-alueelta annettiin kunnille ja ELY-keskukselle kaikkiaan 35 lausuntoa, joista 24 liittyi kaavoitukseen, 8 rakennus- tai purkulupiin ja 3 ympäristövaikutusten arviointiin.

Vuonna 2011 tuli ELY-keskuksesta maakuntamuseon toimialueelta lausunnot yhteensä 55 rakennusperinnön korjausavustushakemusta. Avustusta myönnettiin 22 kohteelle. Museovirastosta oli lausunnot 37 avustuskohdetta, joista 17:lle myönnettiin avustusta. Helsingin kaupunginmuseo toimii valvojana kohteissa, jotka saivat entistämisavustuksen.

Kertomusvuonna yksikössä oli vakinaisen seitsemän työntekijän lisäksi määräaikaisina projektityöntekijöinä rakennuskonservaattori ja arkeologi.

HELSINKI

Vuoden aikana museo antoi lausuntoja kaupunkisuunnitteluvirastolle useista tärkeistä maankäyttöä koskevista suunnitelmista. Lisäksi kaupunginmuseo kommentoi useita kaavamuutoksia kaupunkisuunnitteluvirastolle ja antoi asiantuntija-apua niin rakennetun kulttuuriympäristön kuin arkeologian

alueelta. Kulttuuriympäristöyksikön henkilökunta osallistui ahkerasti kaupungin kiinteistöjen ja yksityisten rakennusten peruskorjauksien ja rakennussuojelun ohjaukseen.

Kaupunginmuseo pitää tärkeänä, että kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista tehdään ympäristöhistoriallinen ja/tai rakennushistoriaselvitys asemakaavoituksen, peruskorjauksen tai restauroinnin lähtötiedoksi. Kulttuuriympäristöyksikön edustajat olivat mukana useassa ympäristöhistoriallisen selvityksen ohjausryhmässä (Tuomarinkylän kartanon alue, Lauttasaaren kartano, Kivelän ja Marian sairaala-alueet, Pohjois-Haagan rakennettu kulttuuriympäristö sekä HKR:n arvoympäristöt). Lisäksi muun muassa Käärmetalosta ja Ajurien tallista valmistui rakennushistoriaselvitys.

Tuomarinkylän kartanoalueen asemakaavan muutokseen liittyvä viranomaistyö jatkui. Yksikön tutkijat osallistuivat Sipoon liitosalueen Östersundomin maankäytön suunnittelun viranomaisyhteistyöhön. Museo lausui myös Helsingin, Sipoon ja Vantaan yhteisestä Östersundomin yleiskaavaluonnoksesta.

Telakkarannan asemakaavaluonnos valmistui. Museo oli mukana laatimassa suojelutavoitteita alueen teollisuushistoriallisesti arvokkaista rakennuksista ja rakennushistoriallisen selvityksen ohjausryhmässä. Suojeltujen rakennusten ja uudisrakentamisen yhteensovittaminen on jatkosuunnittelussa erityisen tärkeää. Kulttuuriympäristöyksikö lausui myös Punavuorella sijaitsevan suojellun teollisuustalon, ns. Merikorttelin eli Kaapelitalon, asemakaavan muutosluonnoksesta. Museo ei puoltanut korkeaa uudisrakentamista korttelin keskelle.

Kaupunkisuunnitteluvirastossa ryhdyttiin muuttamaan Kalasataman keskuksen kolme vuotta vanhaa asemakaavaa. Uudella asemakaavalla halutaan mahdollistaa korkeimmillaan 33-kerroksisten tornitalojen rakentaminen. Museo otti lausunnoissaan erittäin kriittisen kannan pilvenpiirtäjäsuunnitelmaan.

Sisätilojen suojelu oli ajankohtaista kuluneena vuonna. Museo esitti 1980-luvulla rakennetun Kauppakeskus Forumin keskeisille sisätiloille suojelua. Museon johtokunta ei puoltanut Kruununhaan porrashuoneita koskevaa asemakaavamuutosta, jossa hissien rakentaminen arvokkaisiin porrashuoneisiin sallittaisiin, mikäli se teknisesti olisi mahdollista.

Pisara-radan ympäristövaikutusten selvitystä arvioitiin kulttuuriympäristön näkö-

kulmasta. Pisara-rata tulee vaikuttamaan Helsingin kaupunkikuvaan useilla uusilla maanpäällisillä rakenteilla. Muutokset tulee toteuttaa kaupunkiympäristö ja sen kulttuurihistoriallinen ja rakennustaiteellinen arvo huomioon ottaen.

Korjausrakentamisessa ja restauroinnissa keskeinen kohde oli Svenska Teatern, jonka suojeltujen tilojen pintakäsittelyjen suunnittelussa ja kattomaalauksen restauroinnin ohjausryhmässä museon edustajat ovat olleet mukana.

Ullakkohankkeita on ollut runsaasti. 32:a suunnitelmaa kommentoitiin tai niistä lausuttiin. Kaupunginmuseon edustaja osallistui kaupunkikuvaneuvottelukunnan työskentelyyn ullakkojen rakennuslupia käsiteltäessä.

Myös purkulupahakemuksiin annettiin lukuisia lausuntoja. Näistä esimerkkinä oli Rauhankatu 13:n piharakennuksesta annettu lausunto. Rauhankatu 13:ssa purkulupaa haettiin vuonna 1897 valmistuneen asuintalon samaan aikaan valmistuneelle kiviselle piharakennukselle. Kaupunginmuseo vastusti talousrakennuksen purkua painottaen kohteen edustavuutta ja erityisesti Helsingin kaupunkirakentamisen vaihteittaisen historian arvoa ja merkitystä.

Tiedon jakaminen on kulttuuriympäristöyksikön perustehtäviä. Kulttuuriympäristöyksikön päällikkö on luennoinut rakennusperinnön vaalimisesta Helsingissä mm. Vuosaari-seuran tilaisuudessa, kaupunkisuunnitteluviraston ja rakennusvalvontaviraston sekä Uudenmaan liiton koulutustilaisuuksissa.

Helsingin kaupungin omistamat kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset

Kaupunginmuseo oli mukana Helsingin Vanhan kaupunginosan ns. Torikortteleihin kuuluvan, 1815 valmistuneen ja myöhemmin virastokäyttöön muutetun Goveniuksen talon korjaushankkeessa.

Kulttuuriympäristöyksikössä ohjattiin ja valvottiin kulttuurihistoriallisesti arvokaiden koulujen kunnostusta. Yhteensä 20 koulussa on osallistuttu katselmuksiin, lausuttu suunnitelmista tai neuvoteltu. Näistä 17 kuului korkeimpaan 1+ ja 1-luokkaan, esimerkkeinä Svenska normallyceum, Meilahden ala-aste ja Porolahden peruskoulu.

Suvilahden alueen yleissuunnitelma valmistui kuluneena vuonna. Samaan aikaan edistettiin tiilikaasukellon haitta-ainetutkimuksia ja kunnostussuunnitelmia. Teräskellon rakenteita jouduttiin purkamaan, ja uuden käyttötarkoituksen suunnittelu alkoi.

Museo ohjasi ja valvoi kulttuurihistoriallisesti arvokkaan Meilahden ala-asteen kunnostusta.

Museet styrde och övervakade renoveringen av den kulturhistoriskt värdefulla lägstadieskolan Meilahden ala-aste.

The museum directed and supervised the restoration process of Meilahti School, a building of cultural and historical importance.

Helsingin kaupunginmuseo /
Mikko Lindqvist

Ajurien tallista
valmistui
rakennushistoriaselvitys.

En utredning om
kuskstallets byggnads-
historia färdigställdes.

A report of the history
of the old horse stables
in Punavuori was
compiled.

Helsingin kaupunginmuseo /
Mikko Lindqvist

Alueellinen museotyö

Maakuntamuseona Helsingin kaupunginmuseo tukee ja kehittää museotoimintaa Keski-Uudenmaan yhdeksän kunnan alueella, jolla toimii lähes kuusikymmentä kulttuurihistoriallista museota. Useiden ammatillisesti hoidettujen museoiden lisäksi pieniä, vapaaehtoisvoimin hoidettuja erikois- ja paikallismuseoita on runsaasti. Alueellisen toiminnan painopisteitä määrittää Museoviraston kanssa neuvoteltu suunnitelma vuosille 2011–13.

Museoille ja kokoelmia omistaville yrityksille ja yhteisöille tarjottiin monipuolista neuvontaa. Maakuntamuseo oli asiantuntijana pysyvissä työryhmissä ja museoiden kehittämishankkeissa, kuten Näkövammaismuseon toimikunnassa. Uudenmaan museoportaali -hanke käynnistyi Uudenmaan liiton tuella. Se on maakunnan alueellisten kulttuuriperintöalan toimijoiden yhteishanke, jossa luodaan yhteinen Uudenmaan museoportaali. Kesän ja syksyn aikana maakuntamuseo kävi kuvaamassa paikallismuseoita portaalia varten. Otetut kuvat annetaan myös museoiden omaan käyttöön.

Museoviraston myöntämien harkinnanvaraisten avustusten turvin Näkövammaismuseolle siirrettiin Jyväskylästä näkövammaisten koulun laitoseuseon kokoelmat. Lastentarhamuseo Ebeneserin kuvakokoelmien digitointi aloitettiin, ja Pelastusarmeijan museolla jatkettiin tekstiilien konservointia. Harkinnanvaraista avustusta saivat myös Espoon automuseo sekä Vallilan siirtolapuutarhamuseo.

Muutoksia museokentässä tapahtui Kuurojen museon toiminnan loppumisen myötä. Kuurojen liitto päätti tilanteensa vuoksi luopua museotoiminnasta, ja Kuurojen museo yhdistyi vuoden 2012 alusta Werstaaseen.

Ajankohtaisista asioista tiedotettiin uutiskirjeellä, ja *Sofia*-lehdessä jatkui alueen museoita tunnetuksi tekevä palsta. Uudenmaan museopäivä järjestettiin marraskuussa Helsingissä teemalla *museoiden hankkeita*. Päivän aikana esiteltiin museoportaali-hanketta sekä Museoviraston Paikallismuseo-hanketta.

Museo oli antikvaarisena asiantuntijana useissa suurissa hankkeissa, muun muassa 1891 valmistuneen Erottajan pelastusaseman ja Toukolassa sijaitsevan kaupungin omistaman Bokvillan-huvilan peruskorjauksessa.

Museo oli mukana myös Laajasalossa sijaitsevan Aino Acktén huvilan kunnossuunnitelman laatimisessa. Kauppaneuvos Henrik Borgström rakennutti vuonna 1877 huvilan, joka oli yli 40 vuotta maailmankuulun sopraanomme Aino Acktén kesäasuntona.

Museon edustaja oli mukana Sähkötaloon alkuperäisen henkilöstöravintolan tiloihin avattavan uuden julkisen ravintolan suunnitteluhankkeessa.

Peruskorjaushankkeiden lisäksi rakennuskonservaattori ja tutkijat tekivät kohdekäyntejä ja palvelivat asiakkaita rakennussuojeluun ja vanhojen rakennusten korjaamiseen liittyvissä kysymyksissä.

Työryhmät ja yhteistyö

Rakennustutkijat olivat jäseninä esimerkiksi Seurasääri-, ullakko- sekä sisäilma- ja suojellut rakennukset -työryhmässä sekä Käärmetalon korjauksen työryhmässä.

Kaupunginmuseon edustaja oli asiantuntijajäsenenä Helsingin kaupungin rakennusvalvontaviraston kaupunkikuvaneuvottelukunnassa ullakkorakentamisen osalta.

Kulttuuriympäristöyksikön yhteistyö kaupunkisuunnitteluviraston ja raken-

nusvalvontaviraston kanssa jatkui muun muassa yhteisin palaverien.

Kulttuuriympäristöyksikkö ja rakennusvalvontavirasto laativat yhteistyössä prosessikuvauksen lausuntomenettelystä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden ympäristöjen ja rakennusten lupamenettelyssä.

MAAKUNTA

Keski-Uudenmaan maakuntamuseona kaupunginmuseo antoi lausuntoja Tuusulan, Järvenpään, Hyvinkään, Nurmijärven, Keravan ja Kauniaisten kaupungille. Uudenmaan liiton maakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen arviointityö jatkui kuluneena vuotena. Järvenpäässä käynnistyi Lepolan maatalousnormaalikoulun alueen kaavoitus-työhön liittyen ympäristöhistoriallisen selvityksen laatiminen. Museo on mukana ohjausryhmässä. Se osallistui myös Hyvinkään keskustaajaman kulttuuriympäristön hoitosuunnitelman päivitystyön ohjaamiseen.

Lisäksi kaupunginmuseon edustaja oli osallisena Nurmijärven Rajamäen (Altian) tehtaiden inventoinnin ohjaus-työryhmässä. Ansiokas rakennushistoriaselvitys (arkkitehtitoimisto Tapani Mustonen) valmistui.

Kauniaisissa aloitettiin elokuussa palaneen Villa Gahmbergan (Klostret) ennallistustyöt, joissa kaupunginmuseo toimii antikvaarisena valvojana. Klostret kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen Gallträskin huvila-alueeseen.

Tutkimus, inventoinnit ja selvitykset

Museon arkeologit viettivät alkuvuotensa kuopassa Senaatintorin etelä laidalla. Senaatintorin alle rakennettiin kaukojäähdytysputkistoa, ja samalla arkeologeilla oli tilaisuus kurkistaa pinnan alle.

Museets arkeologer tillbringade början av året i en grop i södra kanten av Senatstorget. Under Senatstorget byggdes fjärrkylledningar, varvid arkeologerna fick tillfälle att ta en titt under ytan.

The museum archaeologists spent the first months of the year in a hole on the south side of Senate Square. A district cooling system was being constructed under the square, allowing the archaeologists to explore what lies beneath.

Helsingin kaupungin museo /
Markku Heikkinen

ARKEOLOGIA

Vuoden 2011 aikana tehtiin useita pitkäkestoisia valvonta- ja dokumentointi- sekä pienimuotoisia kaivaustöitä vanhan keskustan alueella.

Vuoden alussa Senaatintorilla Aleksanterinkadun pohjoisen ajoradan kohdalla tehtiin kaukojäähdytysputkikaivannon kaivamisen yhteydessä arkeologista valvontaa ja kaivautta. Unioninkadun ja Snellmaninkadun välisellä alueella on sijainnut kaksi katua, hautausmaa, asuin-kortteli/päävartio ja kaupungin päätori, Suurtori, 1640-luvulta 1800-luvun alkuun.

Katualueilla ei ollut jäljellä vanhoja katurakenteita. Hautausmaan alueelta 80–100 cm paksusta hautauskerroksesta tuli esiin runsaasti hautouksia, mutta vainajat ja arkut olivat erittäin huonokuntoisia. Asuintontilta löytyi yhden rakennuksen kellari ja muita epämääräisiä

kerrostumia ja rakenteita. Löydöt olivat melko vähäisiä. Kaivaukset kustansi Helsingin Energia.

Katariinankatu on yksi harvoista alkuperäisistä katulinjoista. Siellä valvottiin kesällä kunnallistekniikan uudistamista. Vanhoista katurakenteista ei tehty havaintoja, mutta uudempien viemäreiden vierestä löytyi 1800-luvun kiviviemäri. Samoin Sofiankadun eteläpäässä ja Pohjois-Esplanadilla seurattiin kunnallistekniikan uudistamista. Katariinankadun ja Pohjois-Esplanadin kulmassa sijaitsevan Goviniuksen tontin sisäpihalta kaivettiin syksyllä esiin uudemman rakennuksen perustus. Myös rakennuksen kellareissa tehtiin tarkastuksia ja koe-kuoppia.

Presidentinlinnan korjaustöitä valvottiin kesällä ja syksyllä. Päärakennuksen osittain täytetyistä kellareista ei tullut

esiin vanhoja kulttuurikerroksia. Etupihan kellarittoman rakennuksen alla oli vanhoja kerroksia, mutta ei rakenteita.

Ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitteita dokumentoitiin Kaarelasa asemakaavoituksen takia keväällä.

Erilaisia maastokäyntejä ja pienempiä valvontatehtäviä ja kartoitustöitä eri kohteisiin oli runsaasti johtuen Museoviraston kanssa tehdystä yhteistyösopimuksesta. Helsingin arkeologisen kulttuuriperinnön vaaliminen toi runsaasti töitä lausuntojen ja muiden viranomais- töiden muodossa. Arkeologi avusti muita tutkijoita maankäytön suunnitteluun liittyvissä lausunnoissa.

Vanhankaupungin arkeologisen puiston suunnittelu valmistui, mutta sen täysimittaista toteuttamista siirrettiin. Alueella päätettiin toteuttaa pienimuotoinen opastuskyltitys eri virastojen yhteistyönä.

Kaupunginmuseon Sofiankadun-näytelyn arkeologisen aineiston purkuun osallistuttiin, ja purun yhteydessä huollettiin lukuisia esineitä.

Kaupunginmuseossa oli töissä vakituisesti yksi arkeologi. Vuoden aikana arkeologisissa tehtävissä oli lisäksi pääosin Helsingin Energian kustantamana yksi tutkija Aleksanterinkadun vuoden 2010 ja Senaatintorin vuoden 2011 tutkimusten jälkitöissä. Kaupunginmuseon kustantamana hän osallistui maastotarkastuksiin, valvontoihin ja muuhun museotyöhön.

Kaupunginmuseon Museovirastolta tilaama Helsingin keskiaikaisten ja uuden ajan kyläpaikkojen maastoinventointi tehtiin syksyllä, ja raportti valmistui vuoden lopussa.

RAKENNUSKULTTUURIN TUTKIMUS

Museo teetti konsulttityönä Arkkitehti- toimisto Schulman Oy:llä Helsingin 1920–30-luvun porrashuoneinventoinnin valituissa kohteissa Etu- ja Taka-Töölössä. Inventoinnin pohjalta tehtiin verkkojulkaisu, joka sisältää kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaimmat töölöläisporrashuoneet. Porrashuoneita esittelevän kirjan valmistelu käynnistyi.

NYKYDOKUMENTOINTI Monikulttuurinen koulu

Helsingin ja Vantaan kaupunginmuseoiden sekä Helsingin yliopiston folkloristiikan ja kansatieteen oppiaineiden

yhteinen ”Monikulttuurinen koulu” oli toimintavuoden laajin nykydokumentointihanke. Hankkeen johtajana oli kansatieteen tutkija, FT Pia Olsson, ja dokumentoinnin tekivät kenttätöykurssin opiskelijat. Kaupunginmuseo vastaa helsinkiläiskoulun dokumentointiaineiston säilyttämisestä. Hanke toteutettiin osana valtakunnallisen tallennus- ja kokoelma- yhteistyö TAKOn pooli 2:n Erilaisia Suomi-kuvia -nykydokumentointia.

Koskelan pesula

Kulttuuriympäristöyksikkö ohjasi mielenkiintoisen nykydokumentointiprojektin, jonka aiheena oli 2011 lakkautettavan Koskelan pesulan toiminta. Vuonna 1959 valmistunut, aikanaan huippumoderni pesulalaitos kattilarakennuksineen valokuvattiin, työntekijöitä haastatettiin ja pesulan työprosessi dokumentoitiin. Pesulan toiminnasta tallennettiin myös joitakin esineitä.

**Yksi museon nykydokumentointi-
projekteista keskittyi Koskelan
pesulaan, joka lakkautettiin
vuonna 2011.**

**Ett av museets projekt för samtids-
dokumentation fokuserade på tvätte-
riet i Forsby som lades ned år 2011.**

One of the museum's modern
documentary projects focused on the
Koskela laundry, which was closed
down in 2011.

Helsingin kaupunginmuseo /
Juho Nurmi

Kansainvälinen toiminta

Museums and Difficult Heritage

Helsingin kaupunginmuseo isännöi 16.–18.6. kansainvälistä Museums and Difficult Heritage -konferenssia. Konferenssissa käsiteltiin haasteita, joita museoammatillaiset kohtaavat käsitellessään poliittisesti, yhteiskunnallisesti tai kulttuurisesti vaikeaksi koettua tai kiistanalaista kulttuuriperintöä. Esitelmien aiheet vaihtelivat Brasilian diktatuurin perinnöstä seksuaalisten vähemmistöjen historiaan. Helsinki Congress Paasitornissa pidettyyn kolmipäiväiseen konferenssiin osallistui 98 museoammattilaista 19 maasta. Konferenssin järjestämisestä vastasivat ICOM:n arkeologisten ja historiallisten museoiden komitea ICMAH, historiallisten museoiden yhdistys IAMH ja Helsingin kaupunginmuseo. Organisoitukomitean puheenjohtajana toimi tutkija Jari Harju, joka toimii ICMAH:n presidenttinä 2010–2013. Konferenssi sai tukea Opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Explore Poverty

Joulukuussa julkaistiin köyhyyttä käsittelevä verkkonäyttely Explore Poverty. Verkkonäyttely nostaa esille köyhyyteen liittyviä ilmiöitä ja antaa niille historiallista taustaa neljässä vauraassa länsimaassa. Helsingin osuudessa keskitytään toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan ja käsitellään muun muassa ahdasta asumista, rikollisuutta ja leipäjonoja. Explore Poverty on neljän museon kansainvälinen yhteistyö, jossa Helsingin kaupunginmuseon lisäksi mukana ovat Musée d'Histoire de la Ville de Luxembourg, Minnesota Historical Society ja DASA Arbeitswelt Ausstellung Saksasta. Helsingin osuus on tehty yhteistyössä Helsingin yliopiston kansatieteen ja historian opiskelijoiden kanssa.

Réseau Art Nouveau Network

Museo on mukana EU:n rahoittamassa Réseau Art Nouveau Networkissa. Museon edustaja osallistui kesäkuussa Barcelonassa järjestettyyn suunnittelukokoukseen ja siihen liittyvään symposiumiin. Milanossa pidettiin marraskuussa verkos-

Lissabonissa järjestettyyn kansainväliseen konservointikonferenssiin osallistui kolme konservattoria. Esinekonservattori Leena Lehto ja tekstiilikonservattori Maarit Jones konferenssikeskuksen edessä.

Tre konservatorer deltog i en internationell konserveringskonferens som ordnades i Lissabon. Föremålskonservator Leena Lehto och textilkonservator Maarit Jones framför konferenscentret.

Three of the museum conservators took part in an international conservation conference in Lisbon. Object conservator Leena Lehto and textile conservator Maarit Jones in front of the conference centre.

Helsingin kaupunginmuseo /
Sanna Nieminen-Pynttari

ton vuosikokous, jonka yhteydessä suunniteltiin tulevaa kiertonäyttelyä *Natures of Art Nouveau*.

Muu kansainvälinen toiminta

Konservattoreista kolme osallistui 19.–23.9.2011 Lissabonissa ICOM-CC:n The role of conservation -konferenssiin. Kansainväliset konferenssit ja koulutus ovat kapealla erikoisalalla merkittäviä työn kehittämiseksi ja ammatilliselle kehittymiselle sekä motivaatiolle.

Tutkimuspäällikkö Minna Sarantola-Weiss on ollut Kansainvälisen museoneuvoston (ICOM) kokoelmien kartuttamista tarkastelevan komitean (COMCOL) hallituksen jäsen.

Museonjohtaja ja tutkimuspäällikkö osallistuivat syyskuussa European City History Museums and Research Networkin kokoelmia ja nykydokumentointia käsittelevään työpajaan Kööpenhaminassa, ja museonjohtaja myös saman verkoston laajempaan kollokvioon marraskuussa Barcelonassa. Verkostossa on mukana miltei parikymmentä

eurooppalaisen kaupungin museota tai tutkimuslaitosta. Lisäksi museonjohtaja osallistui kansainvälisen historiallisten museoiden yhdistyksen IAMH:n toimintaan, mm. Sveitsin Luzernissa järjestettyyn työpajaan.

Maakuntamuseotutkija osallistui 22.–28.8.2011 Norjan Kristiansandissa ICOM-ICR:n (International Committee for Regional Museums) konferenssiin, jonka teemana oli "Changing Tastes: Local Gastronomy & Regional Museums".

Tutkija Jari Harju oli kutsuttu syyskuussa Best in Heritage -konferenssiin. Hän esitteli museoammattilaisille ja museoalan opiskelijoille Helsingissä järjestetyn Museums and Difficult Heritage -konferenssin sisältöä. Best in Heritage on Dubrovnikissa vuosittain järjestettävä museoalan tapahtuma, jossa esitellään edellisen vuoden aikana palkittuja museoita.

Markkinointi- ja viestintäsuunnittelija Tove Vesterbacka osallistui Communicating the Museum -konferenssiin Saksassa sekä ICOM'in MPR-jaoston konferenssiin Tšekissä.

Henkilöstö

VAKINAISEN HENKILÖSTÖN MÄÄRÄ YKSIKÖITTÄIN JA NIMIKKEITTÄIN

Hallinto

11 henkilöä

museonjohtaja
hallintopäällikkö
taloussuunnittelija
taloussihteeri
2 henkilöstösihteeriä
johdon assistentti
it-suunnittelija
it-asiantuntija
kiinteistö- ja turvallisuusvastaava
vastaava virastomestari

Esinekokoelmat

12 henkilöä

tutkimuspäällikkö
3 tutkijaa
intendentti
3 konservaattoria
2 museomestaria
2 museoavustajaa (toinen osa-aikainen)

Kuvakokoelmat

15 henkilöä

yksikön päällikkö
4 tutkijaa (valokuvat)

tutkija (taide+valokuvat)
tutkija (arkisto)
tutkija (kirjasto)
tutkija (maakuntamuseo)
paperikonservaattori
3 kuvankäsittelijää
valokuvaaja
tietopalvelusihteeri (osa-aikainen)

Kulttuuriympäristö

7 henkilöä

yksikön päällikkö
4 tutkijaa (rakennussuojelu)
tutkija (arkeologia)
konservaattori

Yleisöpalvelut

27 henkilöä

yksikön päällikkö
markkinointi- ja viestintäsuunnittelija
verkkoviestijä
viestintäassistentti
tutkija (tiedotus)
5 museolehtoria
2 työpajaohjaajaa
museokaupan hoitaja

2 näyttelymuseomestaria
virastomestari
9 museoemäntää
museoemäntä (osa-aikainen)
museoisäntä

Kertomusvuoden lopussa kaupungin-
museon palveluksessa oli yhteensä 98
(2010: 102) henkilöä, joista vakinaisia oli
71 (2010: 69), ja määräaikaisia 27 (2010:
33), joista sijaisia 3, työllistettyjä 6 ja tun-
tityöntekijöitä 14. Vuoden aikana muse-
ossa oli 3 harjoittelijaa.

Poissaoloja oli yhteensä 5 875 päivää
(2010: 7 708), joista sairauslomapäiviä
675 (2010: 1 024), sairaan lapsen hoitopäi-
viä 47 (2010: 18), vuosilomia 3 646 (2010:
3 575) päivää, muita palkallisia poissa-
oloja 86 (2010: 266) ja muita palkattomia
poissaoloja 1 421 (2010: 2 825) päivää.

TYÖHYVINVOINTI JA PALKITSEMINEN

Kaupunginmuseon vuosittainen työhyvinvointisuunnitelma noudattaa Helsingin kaupungin työhyvinvoinnin toimintaohjelman ja yhteistoiminnan periaatteita sekä tavoitteita. Suunnitelma tukee kaupungin strategiaohjelman ja museon oman strategian toteuttamista. Tavoitteena on kehittää työn ja työympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä tukea henkilöstön työhyvinvointia.

Tavoitteeseen pyritään kehittämällä työprosesseja, -menetelmiä ja -yhteisöjä kokonaisvaltaisesti. Toimintatapoja ovat työhyvinvointi- ja työsuojeluasioiden käsittely yhteistyössä, haitta-, vaara- ja kuormitustekijöiden ennakointi sekä työkykyä ylläpitävän toiminnan kehittäminen osana työyhteisöjen jokapäiväistä toimintaa. Hyvinvoivan työyhteisön luomisessa ja ylläpitämisessä vastuu on kaikilla työyhteisöön kuuluvilla työntekijöillä.

Kevään liikunnallinen tyhy-päivä oli 12.4. Pajulahden urheiluopistolla. Syksyn kulttuuriretki 6.9. suuntasi Turkuun, jossa tutustuttiin kulttuuripääkaupunkivuoden näyttelyihin kulttuurikeskus Logomossa ja Ruissalon alueen huviloihin. Kevään aikana järjestettiin Sofiankadulla ohjattua keppijumppaa. Sofiankadulla ja Malmilla oli mahdollisuus saada niska- ja hartiahierontaa. Helsingin kaupungin petanque-kilpailuun osallistuttiin kahdella joukkueella. Lisäksi henkilökuntakerho tuki kerran viikossa Sofiankadulla järjestettyä joogaa. Yhteyksiä muihin museoihin pidettiin yllä muun muassa vierailulla Espoon kaupunginmuseossa 19.9.

Helsingin kaupunginmuseon työhyvinvointikyselyn 2011 vastausprosentti oli 79 (2010: 83). Koko museon tulosten keskiarvo oli hieman noussut edelliseen vuoteen verrattuna keskiarvon ollessa 3,8 (2010: 3,77). Pieniä muutoksia oli tapahtunut eri osa-alueissa seuraavasti:

- työyhteisön toimivuus ja johtaminen:
keskiarvo 3,71 (2010: 3,75) ja keskihajonta 0,97 (2010: 0,81)
- työn hallinta ja osaaminen:
keskiarvo 3,85 (2010: 3,83), keskihajonta 0,84 (2010: 0,84)
- työolot ja turvallisuus:
keskiarvo 3,76 (2010: 3,72), keskihajonta 0,87 (2010: 0,75)

- omat voimavarat:
keskiarvo 3,86 (2010: 3,77), keskihajonta 0,95 (2010: 0,90).

Tänä vuonna kyselyssä oli lisäksi viiraston oma kysymys: Koetko, että aamuisin on useimmiten mukava tulla töihin? Vastaukset jakaantuivat seuraavasti (asteikko 1–5, jossa 1= täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä): 1: 3 %, 2: 5 %, 3: 16 %, 4: 48 %, 5: 28 %.

Museon henkilökuntajuhlaa Palon päivää vietettiin 18.11. Ravintola Kappelissa. Vuoden museoteosta palkittiin tutkija Satu Savia menestyksekkään *Asfalttia ja auringonkukkia* -näyttelyn tuottajana ja hyväntekeväisyshuutokaupan ideoijana. Kuntaliiton ja Suomen Museoliiton ansiomerkkejä pitkäaikaisesta palveluksesta saivat Jan Alanco, Jaana Mellanen, Sari Saresto ja Maaret Tarvainen. Vuoden varrelta jaettiin Nopsa- ja kannustuspalkkioita 28 henkilölle yhteensä 12.800 euroa.

KEHITTÄMINEN JA KOULUTUS

Sähköisen asianhallintajärjestelmän Ahjon käyttöönotto kaupungilla vaati koulutusta. Museossa koulutettiin it-väki teknisten kysymysten taitajiksi ja johdon assistentti sisältöpuolen pääkäyttäjäksi. Ahjoa työssään käyttävät virka- ja toimihenkilöt osallistuivat kaupungin järjestämiin Ahjo-koulutuksiin ja pienimuotoisempiin kertauksiin tai valmennuksiin. Museon sisällä pääkäyttäjä koulutti henkilöstöä lisää Ahjon saloihin ja järjestelmäkorkausten ja parannusten myötä alati tapahtuviin muutoksiin. Pääkäyttäjä laati manuaaleja niin oman kuin muidenkin virastojen henkilöstön avuksi.

Vuoden loppupuolella vakiinnutettiin hiottua organisaatiota – viimeisenä muutoksena lakkautettiin tekniikka ja turvallisuus-yksikkö ja jaettiin se kahtia siirtämällä näyttelymuseomestarit yleisöpalvelut-yksikköön ja vastaava virastomestari ja muutettu kiinteistö- ja turvallisuusvastaavan vakanssi hallintoyksikköön. Näiden neljän henkilön työnkuvia tarkasteltiin edelleen ja sovittiin lopullisesta työnjaosta.

Koko museon kehittämispäivään Restaurant Linnassa 1.11. osallistui 55 henkilöä (2010: 69). Päivän teemana oli museo asiakkaan silmin ja luova hulluus. Kamarineuvos Kari Rahialan (Kävin museossa) ja toimitusjohtaja, monitoimimies Mato Valtosen (Luovaa hulluutta) alustukset herättivät paljon keskustelua.

Kaupunginmuseon henkilökunta osallistui satavuotisjuhlintaan historiallisissa asuissa.

Stadsmuseets personal deltog i hundraårsfesten i historisk utstyrelse.

The City Museum staff took part in the centenary celebrations in historical outfits.

Helsingin kaupunginmuseo / Sakari Kiuru

Museon omaa, kaupungin sisäistä ja kaupungin ulkopuolista henkilöstökoulutusta järjestettiin yhteensä 549,5 (2010: 656,5) päivää, joiden hinnaksi kertyi 18 677 euroa.

Osa henkilökunnasta osallistui turvallisuus-, ensiapu-, palo- ja pelastuskoulutukseen. Syksyllä kulttuurivirastoryppään työsuojelupäällikkö Risto Sutinen, työsuojeluvalluutettu Freddy Ekholm ja työsuojelukonsultti Ari Lehtinen tutustuivat kaikkiin museon toimitiloihin. Työsuojeluraportti laadittiin erikseen Ruiskumestarin talosta.

Henkilökuntaa osallistui Suomen museoliiton, Museoviraston ja ympäristöministeriön järjestämiin erikoisalansa koulutustilaisuuksiin, joissa myös pidettiin esitelmiä ja valmisteltuja puheenvuoroja. Ulkomaan opintomatkoilta saatiin eväitä omaan kehittämistoimintaan ja arvokkaita vertaiskokemuksia sekä hoidettiin kansainvälistä yhteistyöverkostoa.

Yksiköiden kehittämissäpäivissä painauduttiin kunkin yksikön ajankohtaisiin tarpeisiin ja sisältökysymyksiin.

Henkilöstökeskuksen myöntämän erillismäärärahan (4 500 €) turvin museon yleisöpalveluyksikössä kehitettiin asiakaspalveluhenkilöstön osaamista ja työtyytyväisyyttä Työhyvinvointia kokonaisuuden kautta -hankkeessa. Asiakaspalveluhenkilöstö teki opintomatkat Espoon ja Lahden kaupunginmuseoihin. Lisäksi kolme yksikön työntekijää kehitti kokonaiskuvaansa museosta työskentelämällä eripituisia jaksoja museon muissa yksiköissä.

Yleisöpalveluyksikön opetustiimin jäsenet osallistuivat Digitarina-kursseille, Museoista hyvinvointia ja terveyttä -seminaariin Kansallismuseossa sekä museopedagogeille suunnattuun kansainväliseen seminaariin Open and Learning Museum Tampereella.

Kulttuuriympäristöyksikkö teki kesäkuussa opintomatkan Tukholmaan ja sen kaupunginmuseoon ja tutustui muun muassa Värtanin kaasukelloihin. Kulttuuriympäristöyksikön tutkija Sari Saresto suoritti Aalto-yliopiston yhdyskuntasuunnittelun laitoksen jatkokoulutuksen, niin sanotun YTK:n pitkän kurssin. Lisäksi kulttuuriympäristöyksikön henkilökunta osallistui vuoden aikana useisiin koulutustilaisuuksiin, joissa käsiteltiin kulttuuriympäristön vaalimista ja tutkimusta.

Ympäristötavoitteet

Kaupunginmuseon toiminnan perustana on kestävä kehitys periaate: kulttuuriperinnön suojelu, dokumentointi, säilytys ja tiedonjako. Kaupunginmuseo pyrkii vaikuttamaan ympäristöön rakennus- ja suojelun keinoin, tutkimalla vanhaa rakennuskantaa ja korostamalla sen säilyttämistä ja valistamalla vanhoista, ekologisesti kestävästä rakennus- ja korjausmenetelmistä.

Ympäristö otetaan huomioon myös museon omassa toiminnassa. Kaupunginmuseon energiansäästöedistämissuunnitelman tavoitteet on päivitetty syksyllä

2010. Kaikki museorakennukset on korjattu suojelutavoitteiden mukaisesti. Museon energiansäästösuunnitelman mukaisesti muun muassa kierrätetään näyttelymateriaaleja ja lajitellaan pakkaukset, biojätteet, paperi- ja sekajätteet sekä kiinnitetään huomiota yleisesti toimitilojen, toiminnan, tuotteiden ja palvelujen energiataloudellisuuteen. Ongelmajätteistä koitui menoja 4 823 € (2010: 2 508 €, 2009: 3 293 €, 2008: 4 041 €). Menokasvu johtui pitkälti edellisvuotta useamman näytteen purkamisesta ja niihin liittyvien materiaalien kierrätyksestä.

Toimitilat

Sofiankatu 4:n toimintojen siirtämiseksi valmisteltu Elefanti-korttelin museohanke eteni, ja se sisällytettiin kaupungin investointisuunnitelmaan 2013–15. Saa-
dun perintörahoituksen turvin alettiin suunnitella Lastenmuseon siirtoa Sederholmin taloon. Toimitilojen ympäristössä oli käynnissä erilaisia rakennustyömaita, jotka vaikuttivat museon toimintaan: Sofiankadulla Kiselleffin-Sunnin talojen

työmaa ja katutyöt valmistuivat kesällä, kadun eteläpäässä tehtiin uutta katupinnoitetta ja syksyllä käynnistyi Sofiankatu 4:n vesikattoremontti; Sederholmin talon ympäristössä Katariinankadulla oli keväällä kisko- ja siirtotyömaa ja korttelin eteläosan rakennusten peruskorjaus; Hakasalmen huvilan piha-alueen kunnostustyö oli käynnissä koko alkuvuoden ja kesän ja valmistui viivästyneenä syksyllä.

Kaupunginmuseon käytössä olivat vuoden lopussa seuraavat toimitilat:

toimipiste	pinta-ala m ²
Sofiankatu 4	2 791
Hakasalmen huvila, Mannerheimintie 13b	741
Raitoliikennemuseo, Töölönkatu 51 A	1 436
Ruiskumestarin talo, Kristianinkatu 12	170
Sederholmin talo, Aleksanterinkatu 18	478
Tuomarinkylän kartanomuseo, Kartanomuseontie 7	559
Työväenasuntomuseo, Kirstinkuja 4	554
Malmin kokoelmakeskus	3 365
Honkanummen kokoelmakeskus	3 456
Hyrylän kokoelmakeskus	1 900
Verstas, Harkkorautantie 10	240
Yhteensä	15 690

Talous

Kaupunginmuseon toimintatuotot ja toimintakulut 2009–2011,
1 000 euron tarkkuudella:

	2009	2010	2011
Myyntituotot	297	331	247
Maksutuotot	9	17	17
Tuet ja avustukset	15	19	95
Vuokratuotot	141	143	147
Muut tuotot	7	3	11
Toimintatuotot yhteensä	469	513	517

Palkat	2 474	2 659	2 757
Muut henkilöstömenot	883	911	945
Palvelujen ostot	1 197	897	1 045
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	306	447	347
Avustukset	5	5	39
Vuokrat	2 376	2 345	2 170
Muut menot	8	13	28
Toimintakulut yhteensä	7 249	7 277	7 331

Tuottavuus

	2009	2010	2011 tavoite	2011 toteutunut
Suoritetavoitteet				
Tutkimustoimintojen lukumäärä	16 994	46 999	12 500	26 849
Asiantuntijapalvelujen lukumäärä	13 191	9 682	9 500	13 032
Tehokkuus / taloudellisuus				
Menot / asukas	12,65	12,48	12,44	12,31
Toiminnan laajuustiedot				
Asiakkaiden lukumäärä	232 471	257 540	230 000	214 520
Tuottavuusindeksi (2008=100)	112	512	111	96
Sitova toiminnallinen tavoite				
Aukiolotunnit	12 379	12 852	8 800	9 320

Kaupunginmuseon johtokunta

Kaupunginhallituksen edustajana toimi syysyn saakka Lasse Männistö, seuraajanaan Sirpa Asko-Seljavaara ja henkilökohtaisena varajäsenenään Juha Hakola, seuraajanaan Nina Suomalainen.

Esittelijänä toimi viran puolesta museonjohtaja Tiina Merisalo ja sihteerinä hallintopäällikkö Päivi Elonen.

Johtokunta kokoontui kertomusvuonna 8 (2010: 9) kertaa ja pöytäkirjoihin tehtiin 88 (2010: 115) pykälää.

Johtokunta teki yhden esityksen (2010: 1) kaupunginhallitukselle kaupunginmuseon talousarvioehdotuksesta 2012 ja taloussuunnitelmaehdotuksesta 2012–2014.

Johtokunta antoi 15 lausuntoa (2010: 30) seuraavista asioista:

- Lausunto Kontulan omakotialueen keskiosan asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 12015)
- Lausunto Kuusmiehentietä koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 12019)
- Lausunto Malminkartanon liikuntapuiston ja Kaarelan tallin asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11995)
- Lausunto Helsingin kaupungin hankintastrategiasta (Khs dnro 2010-1993/250)
- Lausunto Kruunuvuorenranta,

Haakoninlahti 1:n aluetta koskevasta asemakaavaehdotuksesta (nro 21010)

- Lausunto Tankovainion–Broändan asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 12008)
- Lausunto Maunulan eteläosan asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 12025)
- Lausunto Nuottaniemen ja Suomensuon puistoaluetta koskevasta asemakaavan muutosehdotuksesta (nro 11981)
- Kaupunginmuseon ehdotus talonrakennushankkeiden rakentamissuunnitelmaan 2012–16
- Lausunto Helsinki-Vantaa-selvityksestä
- Lausunto 40. kaupunginosan Suutarilan Siltämäen, Pallomäenkujan alueen asemakaavan muutosehdotuksesta
- Lausunto kansalaisaloitteesta kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi Helsinkiin
- Lausunto Stora Enso Oy:n asemakaavan muutosehdotuksesta
- Lausunto muistomerkistä Puustellin metsään
- Lausunto Helsinki-Vantaa-selvityksestä.

Suomen museoliiton 88. vuosikokoukseen ja valtakunnallisille museopäiville Turussa toukokuussa osallistui virallisena edustajana Vesa Virri.

Varsinaiset jäsenet	Puolue	Henkilökohtaiset varajäsenet
puheenjohtaja Simo Laaksovirta	SDP	Kimmo Luja
varapuheenjohtaja Jukka Mattila	Kok.	Helmi Leinonen
Birgitta Myllymäki	Kok.	Arto Aniluoto
Mirja Halonen	Kok.	Elise Hiidenhuma-Kivelä
Veli-Heikki Klemetti	Vihr.	Miika Lauriala
Vesa Virri	Vihr.	Laura Karhulahti
Leena Krohn	Vihr.	Jussi Heinämies
Päivi Sillanpää	SDP	Marja Lahtinen, 3/11: Petra Jääskeläinen
Martti Holmström	PS	Niina Puustinen

Lahjoittajat

ESINE-, TAIDE-, KUVA- JA ARKISTOKOKOELMAAN LAHJOITUKSIA TEHNEET

Yksityiset

Aarnio Minna
Ailio Liisa Päivikki
Göthberg Marianne
Holmström Inez
Halinen Kaisaleena
Hannula Riitta
Helminen Inkeri
Herler Igor
Hietala Heikki /
Matti Ensio Hietalan kuolinpesä
Hiltunen Peter
Hämäläinen Eeva
Jakobsson Vappu testamenttilahjoitus
Jäppinen Jere
Koski Riitta
Melanen Anneli
Miettinen Seppo

Moorhouse Jonathan
Ojanen Ari
Pakarinen Riitta
Pakkanen Pekka
Partanen Sarianna
Paton Ian
Pietikäinen Mauri
Pohjola Antero
Poikolainen Marja-Liisa
Raineva Eeva-Liisa
Raivio Kaari
Runeberg Mikaela
Ruokonen Selma
Savia Satu
Schauman-Lönnqvist Marianne
Sepponen Jan-Erik
Tuomi Sirkka
Vuorio Olli

Virastot, yritykset, yhteisöt

Arbis / Gunborg Gayer
Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry
Helsingin kaupunki / Hallintokeskus
Helsingin kaupunki /
Nuorisoasiainkeskus / Kirsikka Linna
Helsingin kaupunki /
Sosiaalivirasto / viestintä
Helsingin kaupunki / Ympäristökeskus
Nyländska jaktklubben
Osuusliike Elanto / Viherjuuri Irmeli
Palmia / Stina Mallander
Puhallinorkesteri Apollo ry / Antero Kaukonen
Suomalaisen kirjallisuuden seura /
Anne Hopiala
Svenska Skolhistoriska föreningen
Uudenmaan sairaalapesula Oy /
Koskelan yksikkö / Saskia Ranta

Helsingin kaupunginmuseon ystävät ry

Kaupunginmuseon ystävähdistys teki museon toimintaa tunnetuksi jäsenkirjeidensä ja tilaisuuksiensa kautta. Vuonna 2011 yhdistys järjesti 13 jäsentapaamista, opastettua matkaa, retkeä ja tutustumiskäyntiä. Yhdis-

tys kasvoi edelleen ja jäseniä oli vuoden lopussa lähes 700. Yhdistys lahjoitti museon kokoelmiin yhden Helsinki-aiheisen maalausten. Kaupunginmuseo kiittää yhdistystä arvokkaasta tuesta.

HELSINGIN KAUPUNGINMUSEO

Sofiankatu 4
PL 4300
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
Puh. (09) 3103 6630

www.helsinginkaupunginmuseum.fi
Sähköposti: kaupunginmuseum@hel.fi

HELSINGFORS STADSMUSEUM

Sofiegatan 4
PB 4300
00099 HELSINGFORS STAD
Tfn +358 9 3103 6630

www.helsingforsstadsmuseum.fi
E-post: kaupunginmuseum@hel.fi

HELSINKI CITY MUSEUM

Sofiankatu 4
P.O. Box 4300
FI-00099 CITY OF HELSINKI
Tel. +358 9 3103 6630

www.helsinkicitymuseum.fi
Email: kaupunginmuseum@hel.fi

Takakansi: Museosta lainattavan Muistojen matkalaukun esineistö johdattelee ikäihmi-set muistelemaan menneitä.

Foto Helsingin kaupunginmuseo / Kalle Jarva

Backpärm: Föremålen i Minnenas kappsäck som kan lånas på museet ger äldre männis-kor ett underlag för samtal om det förflutna.

Back cover: The Suitcase Memories project inspires senior citizens to looking back on their past.

KOONNEET Tiina Merisalo, Reeta Holma | **KÄÄNNÖKSET** Lingoneer Oy | **ULKOASU** Lagarto / Jaana Jäntti ja Arto Tenkanen | **PAINO** Kirjapaino Uusimaa 2012

